

Innledning - Orkland kommunes skolemiljøplan

Skolen skal utvikle inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle. Et raust og støttende læringsmiljø er grunnlaget for en positiv kultur der elevene oppmuntres og stimuleres til faglig og sosial utvikling. Et systematisk arbeid er avgjørende for å skape et trygt og godt skolemiljø.

I Orkland kommune har vi utarbeidet denne skolemiljøplanen for å sikre det systematiske arbeidet i alle skolene. Planen er utarbeidet i et samarbeid mellom skoleeier, skolene, PPT og tillitsvalgte. Både elever, ansatte og tillitsvalgte har uttalt seg og bidratt med innspill i utarbeidelsen av planen. Planen revideres årlig ut fra behovet elever og lærere opplever i skolehverdagen, og for å være i tråd med gjeldende lovverk og forskning på området.

Denne tabellen kan du bruke for å klikke deg inn i de ulike delene skolemiljøplanen

Skolemiljøplan i Orkland kommune		
Kommunalsjefen om skolemiljøplanen i Orkland.	1 Barn og unges rett til et trygt og godt skolemiljø og kommunens verdigrunnlag	2 Hva er krenkende ord og handlinger?
3 Slik arbeider vi helhetlig og systematisk for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø	3.1 Slik fremmer vi trygge og gode skolemiljøer	3.2 Slik forebygger vi krenkelser og mobbing
3.3 Slik håndterer vi krenkelser og mobbing	3.5 Delpliktene i aktivitetsplikten: - plikten til å følge med - plikten til å gripe inn - plikten til å varsle - plikten til å undersøke - plikten til å sette inn tiltak	3.6 Skjerpet aktivitetsplikt dersom voksne krenker
3.4 Handlingsløypa		
Vedlegg: Informasjon, støtte og maler til skolens arbeid med elevenes skolemiljø		
Del 1 Lovverk, handlingsløypa, definisjoner og ulike nettsteder	Del 2 Fremme et trygt og godt skolemiljø	Del 3 Forebygge krenkelser og mobbing
Del 4 Håndtering av krenkelser og mobbing		Informasjonsskriv til foreldre

Informasjon fra andre som kan gi støtte i arbeidet vårt

Fra Utdanningsdirektoratets nettside (Udir)	
Informasjon til elever og foreldre.	Oversikten finnes på språkene: samisk, arabisk, engelsk, farsi, fransk, kurdisk, polsk, russisk, somali, tyrkisk, urdu og vietnamesisk
Skolemiljø 	Skolen skal utvikle inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle. Et raust og støttende læringsmiljø er grunnlaget for en positiv kultur der elevene oppmuntres og stimuleres til faglig og sosial utvikling. Et systematisk arbeid er avgjørende for å skape et trygt og godt skolemiljø.

Plan for et trygt og godt skolemiljø for alle elever i Orkland kommune

Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø. Dette får vi til fordi vi, gjennom systematisk arbeid og god kunnskap om det som skjer i skolemiljøet, skaper trygge klasse- og skolemiljøer hvor elevene tar modige og kloke valg for å løse problemer som oppstår. Dette skjer fordi barn og unge i Orkland vet hvordan de tar sosialt ansvar og viser medborgerskap. Dette er bra fordi skolehverdagen blir trygg for alle, og fordi det legger et godt grunnlag for et godt voksenliv.

Orkland kommunes visjon «Sammen bygger vi Orkland» og verdiene «MODIG; KLOK og NÆR» er også en del av det vi tar med oss i skolemiljøarbeidet.

Barn og unge i Orlandsskolene skal oppleve å møte:

- **Modige** voksne som bidrar til å ruste barn og unge til å møte framtidens utfordringer gjennom den tydeligheten og varmen de har vist enkeltelever og grupper av elever gjennom grunnskolen.
- **Kloke** voksne som er tilgjengelige, trygge, som fremmer mangfold og et aktivt skolesamfunn.
- **Nære** voksne som ser og gir støtte ut fra individuelle behov, vil dem vel, ser dem og hjelper dem hvis de opplever problemer i skolehverdagen

Våre elever er:

- **MODIGE** når de behandler alle som sine skolevenner, sier det de mener, tør å være seg selv, står opp for seg selv og andre
- **KLOKE** og **NÆRE** når de inkluderer og tar vare på og respekterer alle skolevennene sine

I denne planen beskriver vi hvordan vi arbeider for å sikre at elevene skal ha et trygt og godt skolemiljø. Selv om vi arbeider ut fra en nullvisjon mot vold og krenkelser, er vi klar over at krenkelser og mobbing likevel kan skje. Planen beskriver derfor også hvordan vi skal håndtere krenkelser og mobbing i skolene våre.

Vi legger tre hovedområder til grunn for arbeidet med elevenes skolemiljø. Områdene innebærer at skolene våre:

- hele tiden arbeider **aktivt** og **systematisk** for å **fremme** gode skolemiljøer
- har voksne som **følger med, undersøker, griper inn, varsler** og **setter inn tiltak** om de har mistanke eller kjennskap til at krenkelser eller mobbing skjer
- har god **kommunikasjon** med elever og hjemmet i det forebyggende arbeidet og når skolemiljø saker håndteres

Gode skolemiljøer kommer ikke av seg selv – det krever mye av alle - både kommune, elever, foreldre, skole og kommune har viktige roller for at vi sammen skal klare det. Organisasjonen MOT, bruker ordtaket «*It takes av village to raise a child*» - med denne planen vil vi beskrive hvordan vi - elev, forelder, skole og kommune - sammen skaper trygge og gode skolemiljøer.

Solveig Melby

kommunalsjef, oppvekst

Om skolemiljøplanen

Denne versjonen av skolemiljøplanen er en bearbeidet versjon av den tidligere «Læringsmiljøplanen» i Orkland kommune fra 2020. Vi har beholdt innholdet fra den tidligere «Læringsmiljøplanen». I tillegg har vi tilføyd informasjon som har kommet inn i løpet av fagdager i januar og mai, og gjennom høringsrunde med elever, skolene, tillitsvalgte og ledere våren 2022.

I utarbeidelsen av planen har vi støttet oss til informasjon om skolemiljø som finnes på Utdanningsdirektoratet (Udir) sine nettsider, opplæringsloven kap. 9A med forarbeider og Læringsmiljøsenderet i Stavanger sine nettsider. I tillegg har vi fått tilgang til Bærum kommunes skolemiljøplan. Vi har spesielt brukt deres plan som støtte når vi har utarbeidet vedlegg og ressurser i vår plan.

[Tilbake til søkesiden](#)

Kap. 1: Barn og unges rett til et trygt og godt skolemiljø og kommunens verdigrunnlag

Alle barn og unge har rett til å ha et trygt og godt skolemiljø uten krenkelser og mobbing

Barn og unges rett til å ha et trygt og godt skolemiljø finner vi blant annet igjen i barnekonvensjonen, opplæringsloven, læreplanverket og rammeplanen for SFO. Under finner du korte, men viktige utdrag av det som har størst betydning for arbeidet vårt. I vedleggsdelene finner du lenker til utfyllende informasjon (klikk [her](#) for å gå til lenkene).

FNs barnekonvensjon – beskriver de grunnleggende menneskerettighetene som gjelder for barn og unge. Konvensjonen står over norsk lov og legger føringer for alt arbeidet vi gjør i skolene. De spesielt fire artikler som har betydning for skolens arbeid med elevens skolemiljø, disse er:

- Artikkel 2: Barns vern mot diskriminering
- Artikkel 3: Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn
- Artikkel 6: Retten til liv og plikten til å sikre utvikling
- Artikkel 12: Barns rett til å bli hørt

<p>Barnerettighetene gjelder alle barn uansett hvem de er, hvor de bor, hvilket språk de snakker, hva deres religion er, hva de tenker, hvordan de ser ut, hvilket kjønn de har, om de har en funksjonsnedsettelse, om de er rike eller fattige. De gjelder også uansett hvem deres foreldre eller familier er eller hva deres foreldre eller familier tror på eller gjør. Ingen barn skal behandles urettferdig, uansett grunn.</p>	2	<p>Når voksne bestemmer noe, skal de alltid tenke på hva som er best for barna. Myndighetene skal sørge for at barn blir beskyttet og passet på av foreldrene sine eller andre voksne når det er behov for det. Myndighetene skal sørge for at de som passer på barn gjør en god jobb.</p>	3	<p>Alle barn har rett til å leve. Myndighetene må sørge for at barn overlever og utvikler seg på best mulig måte.</p>	6	<p>Barn har rett til fritt å si sin mening i alle saker som angår dem. Voksne skal lytte til og ta barnets mening på alvor.</p>	12
--	----------	--	----------	---	----------	---	-----------

Formålsparagrafen i opplæringsloven – beskriver verdigrunnlaget som legges til grunn for opplæringen og den gir retning for skolens arbeid med elevenes skolemiljø. Skolen skal blant annet gi elevene:

- «kunnskap, dugleik og holdninger for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet», og
- «møte elevane med tillit, respekt og krav og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst».

Overordnet del i læreplanverket – utdyper verdigrunnlaget og beskriver grunnsynet alt arbeid i skolen skal ta utgangspunkt i. For å sikre at elevene får et trygt og godt skolemiljø skal skolen:

- ivareta menneskeverdets ukrenkelighet og at alle mennesker er like mye verdt, uavhengig av hva som ellers skiller oss. Når lærere viser omsorg for elevene og ser den enkelte, anerkjennes menneskeverdet som en grunnleggende verdi for skolen og samfunnet
- gi støtte som skal bidra til elevenes sosiale læring og utvikling gjennom arbeid med fagene og gjennom skolehverdagen
- gi elevene kompetanse som fremmer god psykisk og fysisk helse, og som gir muligheter til å ta ansvarlige livsvalg
- legge et raust og støttende læringsmiljø som grunnlag for en positiv kultur der elevene oppmuntres og stimuleres til faglig og sosial utvikling
- bygge på god klasseledelse som bygger på innsikt i elevenes behov, varme relasjoner og profesjonell dømmekraft
- gjennomføre opplæring som skjer i samarbeid og forståelse med hjemmet, og som bidrar til å styrke elevenes læring og utvikling

Opplæringsloven, kapittel 9A – gir alle elever en individuell rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Skolen skal være et sted elevene opplever å være trygge, høre til og være en betydningsfull del av fellesskapet.

Rammeplan for SFO - Opplæringslovens kapittel 9A om elevenes skolemiljø gjelder også for SFO, og det betyr at ansvaret for barnas trygghet ligger til de voksne som arbeider der. For å sikre at elevene har det trygt og godt, skal de som arbeider i SFO:

- ivareta og møte barnas behov for omsorg, trygghet, trivsel, tilhørighet og anerkjennelse
- sikre at det enkelte barn bli sett og få støtte til å utvikle empati og vise omsorg for andre
- fremme barnas fysiske og psykiske helse og bidra til at de opplever glede og mestring
- støtte utviklingen av trygge og gode relasjoner barna imellom, mellom barna og personalet og mellom personalet og barnas foreldre
- fremme inkludering og bidra til at alle barna har mulighet til å utvikle vennskap
- gi støtte til å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser.

I skolene våre betyr dette at:

- arbeidet vi gjør i skolehverdagen er i samsvar med, FNs barnekonvensjon, formålsparagrafen i opplæringsloven, overordnet del av læreplanverket, kap. 9A i opplæringsloven og rammeplanen for SFO
- elevmedvirkning er et grunnleggende prinsipp i alle saker vi arbeider med som omhandler barn og unge
- et barn som forteller, eller viser til en voksen, at det ikke har det bra, blir tatt på alvor og får hjelp til å løse problemet sitt
- vi anerkjenner alltid elevens opplevelse av en situasjon eller hendelse, og hjelper eleven videre ut fra denne opplevelsen

Vil du vite mer om henvisningene til barnekonvensjonen, opplæringsloven, læreplanverket og rammeplanen for SFO? Vedlegg del 1, klikk [her](#).

[Tilbake til søkesiden](#)

Kap 2: Hva er krenkende ord og handlinger?

Positive sosiale relasjoner mellom elever fører til trivsel og utvikling og er en viktig beskyttelsesfaktor i barn og unges liv (Masten, 2007). Hvis disse relasjonene blir negative, for eksempel ved at det foregår krenkelser og mobbing, vil det kunne utgjøre risiko for psykiske vansker, redusert læringsutbytte og et negativt utviklingsløp.

Krenkelser kan ha ulike former. De kan være fysiske, verbale, indirekte eller digitale. Krenkelser kan utføres som enkeltstående hendelser, flere enkeltstående hendelser eller gjentatte hendelser. Fordi krenkelser har mange ulike uttrykk og former, ofte foregår skjult eller på arenaer hvor voksne ikke er, kan det være vanskelig å forstå og oppdage at de skjer.

Krenkelser kan utføres av enkeltpersoner, grupper av personer og fra ulike grupper. Krenkelser kan utføres både av barn, unge og voksne.

Eksempler på ulike krenkelse:

- vold, rasisme, trakassering og diskriminering
- mobbing, erting, plaging og negative kommentarer
- knuffing, baksnakking, ryktespredning, utfrysning/utestenging, blikking og sårende eller ubehagelige kommentarer

Krenkelser blir mobbing når atferden er gjentatt negativ eller «ondsinnert» og den kommer fra en eller flere rettete mot en elev som kan ha vanskelig for å forsvare seg. Felles for alle krenkelser er at de kan føre til at **eleven opplever** ubehag, utrygghet eller ikke har en opplevelse av å være inkludert.

Uavhengig av definisjonen av krenkelser og mobbing, er det elevens subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende og som har betydning for hvordan skolen kan og skal hjelpe eleven.

Vil du se nærmere på definisjoner og forklaringer på ulike typer krenkelser? Vedlegg del 1, klikk [her](#).

Du kan også få mer informasjon på nettsiden til **Læringsmiljøsentret i Stavanger**:

<https://www.uis.no/nb/skole/mobbing-ressursside>

[Tilbake til søkesiden](#)

Ulike typer krenkelser

Krenkelser har ulike former og foregår på ulike arenaer. De kan være fysiske, verbale eller indirekte. Mange blir utsatt for flere typer krenkelser samtidig fra ulike grupper. Fysiske krenkelser kan være å dytte, slå eller sparke. Verbale krenkelser kan være trusler eller kommentarer. Indirekte krenkelser er at den som krenker utfører ekskluderende handlinger uten å bli identifisert. Indirekte krenkelsene kan være vanskelig å oppdage.

Digitale krenkelser kan være veldig intense fordi de ikke er knyttet til tid og sted. De skjer på digitale arenaer som barn og unge selv ønsker å være på (sosiale medier, spill, Snap). Felles for disse arenaene er at voksne ikke har den samme kontrollen her. Informasjonen i disse mediene spres raskt og de når veldig mange på kort tid. I tillegg er det som er delt, veldig vanskelig å slette. Å bli utsatt for digitale krenkelser kan derfor gi like store, eller større konsekvenser enn de krenkelsene som skjer ansikt til ansikt.

Det er elevens opplevelse som avgjør om det er en krenkelse eller ikke.

Kap. 3: Slik arbeider vi helhetlige og systematisk for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø

Arbeidet vårt med å ivareta og videreutvikle trygge og gode skolemiljøer, har tre ulike fokusområder:

- **fremme** trygge og gode skolemiljøer – dette er det arbeidet som foregår hver eneste dag
- **forebygge** krenkelser og mobbing – dette er det arbeidet vi gjør for å forhindre og avdekke før/om krenkelser og mobbing skjer
- **håndtere** krenkelser og mobbing – dette er det arbeidet vi gjør for å stoppe, følge opp og sette inn tiltak når krenkelser og mobbing skjer

I denne planen vil vi beskrive hvordan arbeidet med de tre områdene, **fremme, forebygge og håndtere** gjøres i Orklandskolene. I tillegg til det som framgår i denne planen, vil hver skole i egne planer og årshjul¹ beskrive hvordan de organiserer arbeidet gjennom skoleåret og eventuelt tilleggsområder på egen skole. Denne planen er dermed en minimumsplan som alle skolene skal forholde seg til, og legge til grunn for sitt arbeid med skolemiljøet.

For utdypende informasjon, vedlegg del 3, klikk [her](#).

[Tilbake til søkesiden](#)

---

¹ For informasjon om hva som skal inngå i skolens årshjul – se tabell i vedlegg 2B, 2C, 3A, 3B,.

Kap. 3.1: Slik fremmer vi trygge og gode skolemiljøer

Det viktigste arbeidet er det vi gjør før, og for at mobbing ikke skal skje!

Et trygt og godt skolemiljø beskytter i seg selv mot krenkelser og mobbing, men et trygt og godt skolemiljø kommer ikke av seg selv. Det å skape trygge og gode skolemiljøer krever et **kontinuerlig, systematisk og forebyggende** arbeid, og at alle som arbeider på skolen har **felles fokus**. Slik definerer vi det kontinuerlige og systematiske arbeidet med skolemiljøet:

Kontinuerlig – innebærer at skolens arbeidet med elevenes skolemiljø, foregår gjennom hele skoleåret og slik det er beskrevet i denne planen og skolens årshjul.

Systematisk – innebærer at arbeidet med skolemiljøet aktivt, gjennomtenkt og planmessig. Det følges opp av alle som arbeider på skolen slik som beskrevet i denne planen og skolens årshjul.

I det kontinuerlige og systematiske arbeidet, vektlegger vi:

- god ledelse, organisering og kultur for læring
- tydelig, god og reell elevinvolvering
- å bygge positive relasjoner mellom elever og voksne
- å bygge positive relasjoner mellom elevene
- god klasseledelse
- god ledelse i SFO
- godt foreldresamarbeidet
- tydelig kommunalt ordensreglement

Ledelse, organisering og kultur for læring:

Det er rektor som har ansvar for at arbeidet med elevenes skolemiljø foregår kontinuerlig og systematisk. Rektor, i samarbeid med alle som arbeider på skolen, har ansvar for den daglige oppfølgingen av arbeidet.

Slik sikrer rektor at skolemiljøet fremmer trygge og gode skolemiljøer:

- gjennom god ledelse av skolen
- ved å legge til rette for læring og ved bruk av forskningsbasert kunnskap om hva som «virker»
- ved at alle som arbeider på skolen kjenner til hvordan arbeidet med skolemiljøet skal gjøres og utføres i tråd med denne planen
- sørger for at arbeidet med skolemiljøet er planlagt og foregår aktivt gjennom hele skoleåret – dette innebærer at skolen utarbeider skolens plan / årshjul som beskriver hva som skal gjøres når på skolen
- skolens plan / årshjul bygges med utgangspunkt i minimumskravet som framgår av vedlegg [2B](#), [2C](#), [3A](#) og [3B](#).

Elevinvolvering

De voksne har ansvaret for at hver enkelt elev skal ha et trygt og godt skolemiljø. De voksne skal snakke med og avklare hvordan de sørger for å sikre dette med elevene. Det skal skje hver høst, men

dette er et kontinuerlig arbeid gjennom hele skoleåret. Elevene er de voksnes viktigste ressursen i skolemiljøarbeidet, og det er helt avgjørende at elevene er involvert. Involveringen skal være reell og den skal foregå på klasse- og skolenivå.

Slik involverer vi elevene for å fremme trygge og gode skolemiljøer:

Møter i klassen med skolemiljø som tema

- Hver høst skal det settes av et eget møte hvor de voksne og elevene samarbeider om å utforme klassereglene. Reglene skal beskrive hvordan elevene vil at klassemiljøet skal være og hvordan elevene skal være mot hverandre for at alle skal oppleve å ha det trygt og godt.
- I forlengelsen av at klassereglene utarbeides på høsten, skal klassen snakke om hva som kan være årsaker til hvorfor det kan være vanskelig alltid å greie å følge klassereglene.
- Klassen skal få informasjon om hva som skjer dersom noen ikke greier å følge reglene. Det er naturlig å glemme seg, og det er alltid mulig å rette opp i feil man gjør. Dette har vi synliggjort i «konsekvenstrappa» som skolene legger til grunn for håndtering av atferd vi ikke ønsker i skolene. Lenke til konsekvenstrappa, vedlegg del 2, klikk [her](#).
- Klassene skal ha jevnliges klassemøter og det legges til rette for at det skal være trygt og naturlig å snakke om hvordan klassen fungerer sammen. Det skal være naturlig å snakke både om det som fungerer godt og det som ikke fungerer god. Informasjonen som elevene gir i disse møtene legges til grunn for arbeidet med å fremme et trygt og godt skolemiljø.

Møter i elevråd med skolemiljø som tema

- Elevrådet på skolen har representanter fra 3. – 10. trinn. Skolene kan selv velge å ta med representanter fra 1. – 2. trinn i tillegg
- Møtene i elevrådet skal være planlagte og tidspunktene de skal gjennomføres skal framgå i skolens årshjul
- Elevrådet skal ha lærings- og skolemiljø som fast tema i sine møter
- Informasjonen elevrådet får fra klassene sine om forhold som har betydning for skolemiljøet, skal følges opp med tiltak som er drøftet i elevrådet.
- Resultatet fra Elevundersøkelsen, og andre undersøkelser på skolen, som har betydning for skolemiljøet, skal følges opp med tiltak som er drøftet i elevrådet

Møter i samarbeidsutvalget (SU) med skolemiljø som tema

- Elevene skal være representert med minimum to elever som er valgt fra elevrådet
- I SU skal elevene blant annet være med i saker om:
  - skolens ordensreglement
  - arbeidet med skolemiljøet
  - hvordan samarbeidet mellom hjemmet og skolen skal være
  - resultatet fra Elevundersøkelsen
- Det skal legges til rette for at elevene som deltar i SU får komme med innspill til tiltak skolen kan sette i gang på bakgrunn av det som tas opp eller det undersøkelser viser

Skolemiljø på klasse- og elevnivå

Elevene skal gjøres kjent med og vite at de er den viktigste ressursen for å fremme og skape et trygt og godt skolemiljø for alle. Hver elev vet at dette ikke betyr at de nødvendigvis er bestevenn med alle, men at alle er klassevenner. Det å være klassevenner betyr at alle skal oppleve å være inkludert

og bli behandlet med respekt for den de er. I en klasse har hver og en, ansvar for at alle skal oppleve å ha et trygt og godt skolemiljø som er fritt for krenkelser.

Når flere er sammen på fritiden, fysisk eller digitalt, er det som oftest både fint, hyggelig og trygt, men hvis noen holdes utenfor, eller ikke inkluderes, kan det påvirke skolemiljøet. Ved å gjøre elevene bevisst på dette i samtaler på skolen, ved å snakke om hvordan de kan unngå at det skjer og hvordan det kan tas opp med voksne dersom det skjer, skal det bidra til at forhold fra fritiden blir håndtert så raskt som mulig slik at det ikke påvirker skolemiljøet til enkeltelever eller grupper av elever.

Gjennom arbeidet i klassen skal derfor hver elev vite at det å være en god klassevenn, innebærer at de:

- blir kjent med / vet noe om alle i klassen
- snakker positivt om andre, til andre
- ikke stenger ute, eller bevisst unngår klassevenner i hverdagen, på sosiale medier eller i spill
- alltid viser at det er plass til «en til» når noen kommer inn i ei gruppe, i leken eller når andre aktiviteter pågår
- sier ifra til voksne, eller ber om hjelp til å si ifra, om de selv eller andre ikke har det bra

Positive relasjoner mellom elever og voksne – gode relasjoner er «smittsomt»

Gode relasjoner er «smittsomt» - gode relasjoner mellom lærer og elever, gir større sannsynlighet for at elevene blir trygge i samspill med hverandre. Flere studier viser at gode relasjoner mellom profesjonelle voksne og elever har beskyttende effekt mot mobbing.

Alle har behov for å bli sett, oppleve tilhørighet, utvikle seg og oppleve mestring. Gode relasjoner mellom voksne og barn er byggeklosser i arbeidet med å fremme trygghet, trivsel og læring. Ved at de voksne tar i bruk proaktive strategier vil det legge til rette for at elevene kan bygge selvfølelse og det vil bidra til å skape motivasjon for læring.

Det er alltid den voksne som har ansvar for at relasjonen til eleven er positiv. Det betyr ikke at den voksne kan løse alle utfordringer alene, men at den voksne skal være profesjonell i sin relasjon til eleven og be om hjelp dersom det oppstår noe som utfordrer relasjonen.

Dette kjennetegner voksne som skaper positive relasjoner

De voksnes væremåte setter standard for det sosiale spillet mellom elevene. Voksne er rollemodeller og bidrar til å skape gode relasjoner, når de:

- er tydelige og omsorgsfulle voksne som samarbeider med elevene
- viser empati og respekt for alle elever
- stiller krav og har positive forventninger til mestring og læring for alle elevene
- korrigerer (jf. konsekvenstrappa) og støtter elevene ut fra elevenes forutsetninger og kjente
Klikk her for å gå til konsekvenstrappa, vedlegg del 2, klikk [her](#).

Positive relasjoner – mellom elevene – gode relasjoner gir trygge elever

Skolene våre arbeider kontinuerlig og systematisk med å skape gode skolekulturer. Det er de voksne i skolen og SFO som har ansvar for å legge til rette for aktiviteter som bygger opp under dette. Eksempler på dette er organisering av faglig samarbeid, forberedelser til aktiviteter i friminutt og samtaler med elevene om klasse- og skolekulturen.

Gode klasse- og skolekulturer kjennetegnes/preges av elever som:

- viser omsorg for hverandre
- viser at de respekterer hverandre for den de er
- viser forståelse for klassevenner som er sårbare eller av andre grunner ikke alltid greier å være en god klassevenn
- greier å skille mellom handlingene en elev gjør og eleven som person
- er trygge og sier ifra til elever som krenker eller mobber andre
- er trygge og sier ifra til voksne når de opplever at noen krenkes eller mobbes

Gode relasjoner mellom elever, kjennetegnes ved at elevene:

- forteller at de opplever gode vennskap og tilhørighet i klassen
- er tolerante overfor hverandres forskjellighet
- tar tydelig avstand og sier ifra når de opplever at andre krenker eller mobber noen
- tar aktiv del i det forebyggende arbeidet i klassen og i elevrådet
- viser gjennom handling at de inkluderer og respekterer hverandre

Klasse- og SFO-ledelse preget av gode rutiner og strukturer

I ledelse av klassen/gruppa og SFO, har den voksne ansvar for å styre den sosiale samhandlingen mellom elevene. Ved bruk av proaktive strategier, det å være tett på gruppa for å fange opp dynamikken og ved å gjøre konkrete grep, forhindrer den voksne at krenkelser og mobbing skjer og får etablert seg. Manglende styring av den sosiale samhandlingen kan imidlertid skape negative dynamikker og gi rom for at elever kan ta negativ styring i klassen eller på SFO.

Gode rutiner og strukturer gir rom for at gode relasjoner kan utvikle seg. Det frigjør tid og energi til læring og lek. De voksnes evne til å lede klasser/grupper og SFO er dermed en viktig faktor for både relasjonsbygging, læring og trivsel.

God ledelse i SFO kjennetegnes av voksne som:

- sørger for at barna er involvert i å utforme innhold og organisering av dagen på SFO
- har god relasjon til alle barna
- sikrer god organisering av alle aktiviteter, tydelige regler, struktur på dagen, trygge, gode og forberedte overganger, lite ventetid for i overganger og mellom aktiviteter, planlagt plassering i lek og spisesituasjoner
- har tydelig regi og struktur på innhold og form i oppgaver
- sikrer god lærings- og aktivitetsstøtte – gjennom tydelige mål, tilpassede aktiviteter med støtte i tema som er aktuelle for
- smiler, gir positiv anerkjennelse, har tid til uformelle samtaler og kjennskap til barnas interesser
- gjør barna trygge på at den voksne liker dem

God klasseledelse kjennetegnes av voksne som:

- sørger for at klassen er inkludert i å si hvordan opplæringa og vurderinga skal foregå
- har god relasjon til alle elevene i klassen
- organiserer undervisningen godt:
  - ved å utarbeide tydelige klasseregler i samarbeid med elevene
  - ved å gjennomføre godt forberedte undervisningsøkter
  - ved sikre gode overganger og lite venting mellom ulike aktiviteter
  - har en gjennomtenkt plassering av elevene i klasserommet

- bruker læringspartner i undervisninga
- praktiserer læringsstøttende og elevaktiv undervisning:
  - presenterer tydelige mål for timen og hvordan undervisvurdering skal skje
  - tilpasser oppgavene til enkeltelever og elevene som gruppe
  - underviser i tema som elevene har interesse og engasjement for
- bruker tid på å bli kjent med elevens interesser på skolen og i fritiden
- kjenner elevenes styrker og hvilke behov hver enkelt elev har
- anerkjenner elevene, gjennomfører uformelle samtaler, smiler og bruker humor som alle forstår
- gjør eleven trygg på at den voksne liker dem

Godt foreldresamarbeid – bidrar til å forhindre krenkelser og mobbing

Selv om det formelle ansvaret er skolens, er dette likevel et ansvar som hviler på foreldre og skolen sammen. Foreldre og skole er hverandres viktigste medspillere for at barna har det bra, lærer og utvikler seg i skolen.

Foreldre er derfor en avgjørende ressurs i arbeidet med å skape trygge og gode skolemiljø. Når skolen og hjemmet samarbeider og formidler de samme positive forventningene til barn og unge, vil det igjen ha positiv effekt på elevenes trivsel og læring.

For flere tips,
klikk her:

[Voksne skaper
vennskap](#)

Slik kan foreldre bidra til å forebygge krenkelser og mobbing:

Hver forelder

Som forelder er du den viktigste personen og det viktigste forbildet for ditt barn, og andres barn. Det er mange måter å være et godt forbilde på, og som kan bidra til å støtte arbeidet med sterke og robuste skolemiljøer. Foreldre som hjelper til å bygge gode skolemiljøer for sine barn, kjennetegnes ved at de:

- hilser på alle du møter på skolen
- snakker positivt om andres barn og foreldre
- tar seg tid til å bli kjent med barna, de voksne på skolen og foreldrene til de andre barna
- følger opp det som blir bestemt (foreldregruppa/foreldremøter/eget barn)
- deltar eller arranger fellesopplevelser for barna i klassen og på skolen
- er opptatt av alle skal være med, og organiserer aktiviteter som inkluderer alle
- «heier» på flere enn eget barn

Flere foreldre sammen

Foreldresamarbeid – som foregår på eget initiativ i foreldregruppe(r), bidrar til å skape gode elevgrupper og et robust skolemiljø. Ved at barn og foreldre har felles opplevelser, møtes uformelt, blir kjent med hverandre og skaper gode minner sammen, skapes gode minner og gode historier å ta med seg videre. Små, enkle felles opplevelser, framfor krevende og store arrangementer, vil bidra til å gjøre det overkommelig i en travel hverdag.

Formelle foreldresamarbeider som har betydning for skolemiljøet

I råd/utvalg:

- Foreldremøtene i klassen. Her er det ønskelig at alle bidrar og gjør foreldremøtene til en positiv og trygg arena for alle foreldre å møtes. Skal det være trygt for alle, er det viktig at

alle respekterer at man ikke tar opp situasjoner eller forhold som omhandler eget eller andres barn, men at man i disse møtene snakker om det som angår hele klassen slik at møtet kan bidra til å skape godt klima og samarbeid til beste for alle barna i klassen.

(Eventuelle forhold knyttet til eget/andres barn, tas opp med kontaktlærer eller rektor.)

- Samarbeidsutvalget (SU). Her er det blant annet naturlig å ta opp temas som; skolens ordensreglement, skolens arbeid med skolemiljøet, hvordan hjem-skolesamarbeidet skal foregå, resultater fra Elev- og foreldreundersøkelsen – for å komme med innspill til tiltak skolen kan/bør sette i gang på bakgrunn av det dere tar opp/diskuterer.
- Foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU). FAU er et lovbestemte utvalg som skal bidra til et trygt og godt skolemiljø for alle. Målet med arbeidet i FAU er å sette samarbeidet mellom hjem og skole i system og gi foreldregruppa reell innflytelse på skolehverdagen.

Ordensreglement – viser forventningene vi har til hvordan skolemiljøet skal være

Ordensreglementet viser hvordan skolemiljøet skal være. I tillegg utarbeider hver klasse sine klasseregler som skal bygge opp under det kommunale ordensreglementet – klikk [her](#).

Ordensreglementet er ikke vedlagt skolemiljøplanen.

For detaljert info om hva som inngår i det kontinuerlige/daglige arbeidet for å fremme trygge og gode skolemiljøer, vedlegg del 2,- klikk [her](#) og [her](#).

[Tilbake til søkesiden](#)

Kap. 3.2: Slik forebygger vi krenkelser og mobbing – voksne ser, bryr seg, spør og anerkjenner elevens opplevelse!

Krenkelser og mobbing **skjer ofte skjult**. Det kan noen ganger være et blikk som sendes, himling med øynene, fnising, «kalling», at stoler holdes av til andre og så videre. Den som utsettes for slike små tegn kan ha vanskeligheter med å fortelle og forklare om det som oppleves som utfordrende eller vanskelig. Fordi det ofte er så vanskelig å si ifra, krever det gode rutiner for å følge med. Å følge med gjøres i hverdagen, og i elevsamtaler, observasjoner og undersøkelser.

Følge med – Alle som arbeider på skolen skal følge med på hvordan elevene har det sammen med hverandre og hvordan de har det på skolen. Følge med-plikten er nødvendig for at alle som arbeider på skolen skal kunne fange opp mistanke om og få kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, og plikten løper kontinuerlig. Skolen har skjerpet ansvar for å følge med sårbare elever.

Å følge med handler om at vi har proaktive voksne som observerer og fanger opp endringer i elevmiljøet, atferdsmønstre og krenkelser, før det etableres negative mønstre mellom elevene.

Våre voksenmiljøer har en felles forståelse av hva krenking og mobbing er fordi vi har fokus på det gjennom hele skoleåret. De som arbeider på skolen, er kjent med alle delpliktene i aktivitetsplikten og de kjenner skolens rutiner for forebygging og håndtering av krenkelser og mobbing.

I rutinen inngår blant annet at de voksne i skolen er kjent med og følger med på risikofaktorer i skolemiljøet, ved at de gjenkjenner tegn på mobbing, krenkelser og ekskludering. Denne kunnskapen bruker de voksne aktivt når de er til stede i elevenes lek, undervisning, samhandling, oppstart- og avslutning av skoledagen, i skoletimene, i overgangene gjennom skoledagen og i friminuttene.

En viktig del av det forebyggende arbeidet handler om å bevisstgjøre elevene på hva krenkelser og mobbing er og at krenkelser og mobbing kan foregå når de er sammen på skolen, på fritiden og digitalt. Elevene er kjent med hva fysiske, verbale og digitale krenkelser og mobbing er, at de har rett til å ha det trygt og godt og at de skal få hjelp når de opplever ikke å ha det bra.

De voksne i skolen har snakket med alle elevene slik at de vet hva krenkelser og mobbing er, hva det kan føre til og hva elevene skal gjøre når de ser eller får vite at noen bli krenket eller mobbet. Krenkelser vil skje i mindre grad dersom «tilskuerne» reagerer negativt eller bryter inn. Dette er gjelder også når krenkelser skjer digitalt. Det er viktig for oss å gjøre elevene oppmerksomme både om hvordan de skal unngå tilskuer- og medløpperrollen», ved å gi dem kunnskap og mot til å være uenige, hjelpe og støtte andre.

For detaljert info om hva som inngår i arbeidet for å følge med i skolemiljøet, vedlegg del 3, klikk [her](#). For mer info om hvordan vi gjennomfører inspeksjon, klikk [her](#).

[Tilbake til søkesiden](#)

Kap. 3.3: Slik håndterer vi krenkelser og mobbing

Retten til et trygt og godt skolemiljø er en individuell rettighet og den tar utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse. Det vil si at det er den enkelte elevs egen opplevelse av skolemiljøet som er utgangspunkt for hvordan skolen skal håndtere situasjonen.

Alle henvendelser, om de kommer fra eleven, foreldrene, skriftlig eller muntlig – tas på alvor. Det betyr at så lenge eleven opplever, eller foreldrene formidler at skolemiljøet ikke er godt nok, skal skolen ta tak i problemet.

Skolen skal håndtere alle henvendelser knyttet til elevenes skolemiljø profesjonelt. Dette gjør skolen ved å:

- anerkjenne det eleven eller foreldrene forteller/opplever knyttet til skolemiljøet
- gi eleven og foreldrene informasjon om hvordan skolen skal, følge opp, undersøke det henvendelsen handler om
- avtale første oppfølgingstidspunkt. Tidspunktet for møtet står i forhold til alvorlighetsgraden i henvendelsen. I noen tilfeller vil det medføre behov for dialog samme dag og i flere dager på rad.

For mer info, vedlegg del 4, klikk [her](#).

[Tilbake til søkesiden](#)

Kap. 3.4: Aktivitetsplikten og skolens dokumentasjonskrav = Handlingsløypa vår
 Handlingsløypa vår oppsummerer delpliktene i skolens aktivitetsplikt knyttet til elevenes skolemiljø.
 Alle som arbeider på skolen, har et selvstendig ansvar for å forholde seg til aktivitetsplikten og de kravene de ulike delpliktene stiller til oss.

Aktivitetsplikten er – plikten til å:

- √ følge med
- √ gripe inn
- √ varsle
- √ undersøke saken
- √ sette inn tiltak

La stå!

Følge med – Alle som arbeider på skolen skal hele tiden følge med på hvordan elevene har det sammen med hverandre og hvordan de har det på skolen.

Følge med-plikten er nødvendig for at alle som arbeider på skolen skal kunne fange opp mistanke om, og få kjennskap til, at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Plikten løper kontinuerlig. Skolen har skjerpet ansvar for å følge med sårbare elever.

Gripe inn – Alle som arbeider på skolen skal gripe inn mot krenkelses, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Handlingen til den voksne skal være rettet mot å stoppe situasjonen som pågår. Grensen for å gripe inn er at den ansatte ikke skal stå i fare for å skade seg selv eller krenke noen av elevene for å stanse situasjonen.

Varsle – Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor hvis de får mistanke om, eller kjennskap til, at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeier i alvorlige tilfeller - eks voksen som krenker, særlig voldelig, langvarige krenkelses, digital mobbing på tvers av skoler, grove trusler med mer.

Undersøke – Ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal skolen undersøke saken så snart som mulig. Så lenge elevens skolemiljø påvirkes negativt vil ikke årsaken, eller at det er forhold utenom skoletiden som påvirker eleven, endre skolens plikt til å undersøke.

Sette inn tiltak – skolen skal sette inn tiltak når:

- 1: en elev sier/viser/mener at den ikke har et trygt og godt skolemiljø
- 2: når undersøkelsene til skolen viser at en elev ikke har et trygt og godt på skolen.

Tiltakene, hva de skal løse, ansvarlig for tiltaket, når tiltaket skal gjennomføres og evalueres, skal framgå i elevens tiltaksplan.

Skolen har plikt til å dokumentere hvordan de håndterer skolemiljø saker

Alt arbeidet skolen gjør for å oppfylle de ulike delpliktene i aktivitetsplikten, skal dokumenteres. Det betyr at skolen må dokumentere hvordan:

- de følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø
- de griper inn mot krenkelses
- de varsler rektor
- rektor varsler skoleeier i alvorlige tilfeller og hvis voksne krenker elever
- skolen undersøker saken
- de setter inn egnede tiltak
- de hører involverte elever
- de tar hensyn til elevens beste

I tillegg skal skolen utarbeide en skriftlig plan, aktivitetsplan/tiltaksplan, når det settes inn tiltak for at en elev skal få et trygt og godt skolemiljø. I planen skal det framgå:

- en beskrivelse av hva som er problemet/utfordringen. Denne beskrivelsen er basert på elevens subjektive opplevelse
- hvilke tiltak som settes inn for å løse problemet eleven har beskrevet (på individ-, klasse- og skolenivå)
- hvem på skolen som er ansvarlig for å følge opp tiltakene
- når tiltakene iverksettes og hvor lenge det skal vare
- når tiltakene skal evalueres
- hvordan det er tatt hensyn til barnets beste i vurderingene
- hvordan involverte elever er hørt

Her finner du tiltaksplanen / aktivitetsplanen som skolene i Orkland bruker, vedlegg del 4, klikk [her](#).

[Tilbake til søkesiden](#)

Kap. 3.5: Utdyping av de fem delpliktene og hvordan skolene arbeider for å oppfylle pliktene

Plikten til å følge med, oppll. § 9 A-4 første ledd

Følge med – Alle som arbeider på skolen skal hele tiden følge med på hvordan elevene har det sammen med hverandre og hvordan de har det på skolen.

Følge med-plikten er nødvendig for at alle som arbeider på skolen skal kunne fange opp mistanke om, og få kjennskap til, at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Plikten løper kontinuerlig. Skolen har skjerpet ansvar for å følge med sårbare elever.

Alle som arbeider på skolen, har plikt til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. Følge med-plikten er nødvendig for at alle som arbeider på skolen skal kunne fange opp **mistanke** om, og få **kjennskap** til, at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Plikten løper kontinuerlig.

- **Mistanke** utløser plikten til å undersøke saken og eventuelt sette inn egnede tiltak.

Plikten til å følge med må ses i sammenheng med skolens plikt til å drive et systematisk arbeid for å forebygge og avdekke om elever ikke har et trygt og godt skolemiljø på skolen, jf. oppll. § 9 A-3. Det betyr at den enkelte som arbeider i skolen har plikt til å være årvåken og aktivt observere hvordan elevene har det hver for seg, og seg imellom. Plikten til å følge med innebærer at skolen ikke kan la vær å ta ansvar ved å fortelle at de ikke visste hva som foregikk eller ikke hadde mistanke om at eleven ikke hadde det trygt og godt på skolen.

Skolen har skjerpet ansvar for å følge med ved særskilt sårbarhet / særskilt sårbare situasjoner

Selv om alle i perioder, eller ved spesielle hendelser i livet, kan være sårbare, må skolen kjenne til at enkelte elever/grupper av elever ha en særskilt sårbarhet. Det er derfor viktig at skolene følger særskilt med på hvordan disse elevene har på det skolen.

Særskilt sårbarhet kan være knyttet til for eksempel elevens religion, seksuell orientering, kjønnsuttrykk, funksjonsevne, atferdsutfordringer eller forhold ved elevens familie og hjemmesituasjon. At en elev tidligere har vært utsatt for krenkelsers, kan også gjøre en elev særskilt sårbar og vil dermed utløse skolens skjerpede ansvar for å følge med.

For utfyllende informasjon som beskriver hvordan vi følger med i våre skoler, vedlegg del 4, klikk [her](#).

[Tilbake til søkesiden](#)

Plikten til å gripe inn, opplæringsloven § 9 A-4 første ledd

Alle som arbeider på skolen **skal gripe inn** mot krenkelser, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Det som kjennetegner plikten til å gripe inn, er at inngripen skal gjøres uten å krenke eleven, at den skjer umiddelbart og at den skal være egnet til å stoppe en situasjon som pågår og er forholdsvis akutt.

Med **alle** menes: lærere, ansatte i skoleadministrasjonen, miljøarbeidere, helsesøster, assistenter, vaktmestere, renholdere, aktivitetsledere, ansatte i SFO, lærlinger, praksisstudenter mm

Eksempler på hendelser vi skal gripe inn og stanse, er:

- hatytringer, diskriminerer, trakasserer andre eller krenker andre verbalt
- indirekte krenkelser som for eksempel: utestenging/utfrysning, isolering, «blikking», baksnakking
- direkte krenkelser som for eksempel en slåsskamp/fysiske situasjoner
- hendelser hvor noen kaller eller sier stygge ting til hverandre

Plikten til å gripe inn er likevel begrenset til inngripen som er mulig å gjennomføre. Hva som er mulig å gjennomføre for de som arbeider på skolen, må vurderes ut fra hensynet til dem og elevene. Grensen for å gripe inn er at den ansatte ikke skal stå i fare for å skade seg selv eller krenke noen av elevene for å stanse situasjonen.

Bruk av fysisk makt og tvang

I enkelte tilfeller vil plikten til å gripe inn innebære bruk av fysisk makt eller former for tvang. Etter opplæringsloven har ikke skolen hjemmel til å ta i bruk fysisk makt og tvang.

Skolen har ikke hjemmel/lov til å bruke fysisk makt og tvang.

Bruk av fysisk makt eller tvang kan være i strid med flere lovverk som regulerer barn og unges rettigheter.

- I opplæringsloven § 9 A-10 tredje ledd, fastslås at elever ikke skal refses fysisk eller utsettes for annen krenkende behandling.
- I barneloven § 30 tredje ledd står det at barn ikke må bli utsatt for vold eller på annen måte bli behandlet slik at den fysiske eller psykiske helsen blir utsatt for skade eller fare.
- Barnekonvensjonen art. 19 og art. 28 innebærer også begrensninger i bruk av fysisk makt overfor elevene.
- I straffeloven § 271 forbud mot kroppskrenkelse. Dersom en handling regnes som kroppskrenkelse, vil den normalt være straffbar.

Unntaksregel - Reglene om nødrett og nødverge

Reglene om nødrett og nødverge kan likevel gi grunnlag for å gripe inn på en måte som ellers er straffbar og ulovlig. Denne unntaksregelen er streng, og det er bare adgang til å benytte retten i helt ekstraordinære tilfeller.

Eksempler hvor nødrett eller nødverge kan være aktuelt:

- i en situasjon hvor en som arbeider på skolen må bruke fysisk makt for å hindre at en elev skader seg selv, andre, eller eiendom
- for å stoppe slåsskamper eller beskytte elever, eller seg selv i en truende og voldelig situasjon

Plikten til å gripe inn må sees i sammenheng med skolens systematiske arbeid i oppl. § 9 A-3 andre ledd. I det systematiske arbeidet skal rektor blant annet sørge for at alle som arbeider på skolen kjenner til at de har plikt til å gripe inn, og grensene knyttet til det å gripe inn. Gripe inn-plikten må også sees i sammenheng med oppl. § 10-8 som gir skoleeier plikt til å sørge for at skolen har riktig og nødvendig kompetanse.

Hvert skoleår skal rektor sikre at alle ansatte kjenner til plikten de har til å gripe inn og grensene knyttet til inngripen. I dette arbeidet legger vi i Orkland Utdanningsdirektoratets og Helsedirektoratets veiledning: «[Bruk av nødrett/nødverge og andre inngripende tiltak i skolen](#)» til grunn. I veiledningen tar de for seg områdene:

- Skolens omsorgsplikt
- Barns rett til beskyttelse mot alle former for vold, skade eller misbruk
- Tiltak som ikke er inngripende
- Tiltak som er inngripende
- Bruk av nødrett/nødverge
- Andre inngripende tiltak
- Bruk av tvang og makt i skoletiden etter helselovgivningen

Bruk av makt og tvang skal meldes i kommunens avvikssystem

Bruk av makt og tvang er ikke hjemlet i opplæringsloven. All bruk av makt og tvang mot elever skal derfor meldes inn i kommunens avvikssystem. Hensikten med at situasjoner som omfatter makt og tvang skal meldes, er at man skal kunne se på hvordan skolen skal arbeide forebyggende for å forhindre at tilsvarende situasjon oppstår igjen.

Skoleeier skal varsles i alle tilfeller hvor en som arbeider på skolen har benyttet tvang eller makt overfor en elev. Se mer info under «Plikten til å varsle» under

For mer informasjon i plikten til å gripe inn, vedlegg del 4, klikk [her](#) og [her](#).

[Tilbake til søkesiden](#)

Plikten til å varsle, oppl. § 9 A-4 andre ledd

Varsle – Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor hvis de får mistanke om, eller kjennskap til, at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeier i alvorlige tilfeller - eks voksen som krenker, særlig voldelig, langvarige krenkelser, digital mobbing på tvers av skoler, grove trusler med mer.

Det er skolens ansvar å fange opp om en elev har et trygt og godt skolemiljø. Plikten til å varsle ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, må derfor forstås i sammenheng med plikten til å følge med.

Klikk [her](#) for å gå direkte til skjema for varsel om mistanke/kjennskap etter §§ 9 A4 og 9 A-5

Hovedpunkter alle ansatte, inkludert vikarer, skal være kjent med, er:

- at all mistanke og/eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal varsles til rektor eller den rektor har bestemt skal varsles
- at varslene skal gi rektor overordnet og fullstendig oversikt over elevenes skolemiljø
- hvordan varsling skal skje
- vet hvor raskt varsling skal skje
- at rektor varsler skoleeier i alvorlige tilfeller
- at skoleeier, på bakgrunn av varsel, følger opp og involverer seg i hvordan saken løses
- at skoleeier har system for registrering og oppfølging av tilfellene

Hver skole har prosedyre med nærmere beskrivelse av: lokal framgangsmåte, hvem varsles når og hvordan varsling dokumenteres fortløpende.

Varsling av all mistanke og/eller kjennskap – lav terskel

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor hvis de får **mistanke** om eller **kjennskap** til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor skal i tillegg varsle skoleeier i alvorlige tilfeller. Terskelen for hva som skaper «mistanke om» eller «kjennskap til» at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø i opplæringsloven, er lav, og må forstås i sammenheng med plikten til å følge med

Plikten til å varsle rektor gjelder for all mistanke og kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det er forskjellige måter en som arbeider på skolen kan få mistanke om eller kjennskap til hvordan en elev opplever skolemiljøet. Mistanken kan for eksempel bygge på observasjoner av elevene, tilbakemeldinger i undersøkelser, informasjon fra foreldre og medelever eller aktivitet i sosiale medier.

At en elev, med egne ord, forteller at den opplever mistrivsel på skolen, oppfyller automatisk kravet til at den som arbeider på skolen har «kjennskap» til at eleven ikke har det trygt og godt. Det er likevel slik at få elever sier direkte ifra og som bruker begreper fra loven eller begreper vi voksne har for krenkelser og mobbing. Alle som jobber på skolen, må derfor være bevisste på at barn og unge viser utrygghet og mistrivsel på mange ulike måter. Elevens atferdsuttrykk eller væremåte kan gi viktig informasjon om hvordan eleven opplever skolemiljøet sitt. Også endringer i det sosiale samspillet, mellom elevene eller i klassemiljøet, kan gi den voksne mistanke om at en eller flere elever ikke har det trygt og godt.

Rektor skal ha overordnet og fullstendig oversikt over hvordan elevene på skolen har det

Plikten til å varsle, gir rektor grunnlag for å systematisere en overordnet og fullstendig oversikt over hvordan elevene på skolen har det, slik at rektor har et godt utgangspunkt for å følge opp

enkelt saker. Plikten gir også viktig informasjon til skolens systematiske arbeid som skal bidra til å sikre elevene et trygt og godt skolemiljø.

Rektor kan delegere oppgaven

Det er rektor som skal varsles når noen som arbeider på skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor kan likevel bestemme at en annen person på skolen skal ta imot varslene. Dette endrer likevel ikke ansvaret rektor har for at varselet håndteres på en forsvarlig måte. Dette betyr for eksempel at det er rektor som har ansvaret for at sakene blir fulgt opp med undersøkelser og tiltak hvis det etter undersøkelsene viser seg at det er nødvendig.

Tidspunkt og rutiner for varsling

Lovverket gir ikke et bestemt svar på hvor raskt en ansatt på skolen skal varsle rektor, men «[...] tidspunktet for varsling må blant annet stå i forhold til sakens alvor», jf. Prop. 57 L (2016-2017) punkt 5.5.2.3

Hvor raskt varslingen til rektor skal skje, må derfor vurderes fra sak til sak og ses opp mot hovedregelen som er at skolemiljø saker er «tidssensitive». Ut fra alvorlighetsgrad, må noen saker varsles til rektor straks. I andre saker kan det være forsvarlig å vente litt lenger, for eksempel til slutten av skoledagen eller til et fastsatt ukentlige oppsummeringstidspunkt på skolen. For nærmere beskrivelse av ulike alvorlighetsgrader, vedlegg del 4, klikk [her](#).

Varslingsplikt i alvorlige tilfeller

I alvorlige tilfeller, skal rektor varsle skoleeier. Grunnen til at rektor skal varsle skoleeier, er at skoleeier skal gjøres kjent med saken og involvere seg i hvordan saken løses. Eksempler på alvorlige saker, er når ansatte mobber eller krenker elever, ansatte bruker makt eller tvang, voldshendelser, mobbing/krenkelser på tvers av skoler, saker som pågår over lang tid uten at skolen greier å løse problemet med mer. For nærmere beskrivelse av saker som skal meldes til skoleeier, vedlegg del 4, klikk [her](#).

Varsling for ansatte som har strengere taushetsplikt – eks skolehelsetjenesten

Varslingsplikten til helsepersonell som arbeider på skolen er begrenset av taushetsplikten. For at varslingsplikten skal gjelde, må derfor helsepersonell innhente samtykke fra den opplysningen gjelder, jf. helsepersonelloven § 21 og 22. For barn under 16 år gjelder reglene i pasient- og brukerrettighetsloven §§ 4-4 og 3-4 andre ledd om samtykkekompetanse.²

Mer informasjon om varsling og beskrivelse av ulike alvorlighetsgrader ved varsling, vedlegg del 4, klikk [her](#).

[Tilbake til søkesiden](#)

---

² Helsedirektoratet har redegjort nærmere for forholdet mellom varslingsplikten i opplæringsloven og taushetsplikten i helsepersonelloven i en tolkningsuttalelse.

Undersøke – Ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal skolen undersøke saken så snart som mulig. Så lenge elevens skolemiljø påvirkes negativt vil ikke årsaken, eller at det er forhold utenom skoletiden som påvirker eleven, endre skolens plikt til å undersøke.

Ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarest undersøke saken. Undersøkelsesplikten gjelder uansett årsak til at eleven opplever at den ikke har det trygt og godt på skolen. Det betyr at undersøkelsesplikten også gjelder hvis elevens skolemiljø påvirkes negativt av forhold utenom skoletiden.

Det er den samme lave terskel som gjelder for undersøkelsesplikten som for plikten til å varsle. For å kunne oppfylle undersøkelsesplikten og sette inn egnede tiltak, må skolen **ALLTID** undersøke alle tilfeller der eleven selv sier fra, eller opplever, at skolemiljøet ikke er trygt og god.

Plikten til å undersøke innebærer at skolen undersøker elevens opplevelse av skolemiljøet, ikke at skolen skaffer eller vurderer bevis for eller mot at eleven er blitt krenket eller mobbet. Hvor grundige undersøkelser skolen skal sette i gang, er avhengig av hvilke utfordringer eleven opplever og kompleksiteten i situasjonen.

Undersøkelsene skal, gjennom grundige undersøkelser av alle forhold rundt eleven, få frem **fakta** om hvordan de involverte opplever situasjonen, **bakgrunnen** for elevenes opplevelse og hvilke forhold i elevens **omgivelser** som **påvirker** hvordan eleven opplever skolemiljøet. I undersøkelsen kan det ofte være behov for å avklare og undersøke om det også er hendelser eller forhold tilbake i tid, eller forhold som skjer utenfor skoletiden/skoleområdet, som påvirker elevens skolehverdag.

Tips til ulike måter å undersøke en situasjon på, vedlegg del 4, [klikk her](#).

Til ulike ressurser:

- Generelt om [observasjon](#)
- Ressurs [1](#) undersøke/observere - skoletid og ulike overganger
- Ressurs [2](#) undersøke/observere – ulike ferdigheter
- Ressurs [3](#) undersøke/observere – samspill og observasjon
- Ressurs [4](#) undersøke/observere – i klasserom
- Ressurs [5](#) undersøke/observere – kommunikasjon/signaler mellom elever
- Ressurs [6](#) undersøke/observere – i skolegården

[Tilbake til søkesiden](#)

Sette inn tiltak – skolen skal sette inn tiltak når:

- 1: en elev sier/viser/mener at den ikke har et trygt og godt skolemiljø
  - 2: når undersøkelsene til skolen viser at en elev ikke har det trygt og godt på skolen.
- Tiltakene, hva de skal løse, ansvarlig for tiltaket, når tiltaket skal gjennomføres og evalueres, skal framgå i elevens tiltaksplan.

Når en elev sier/viser at skolemiljøet ikke er trygt og godt, skal skolen sette inn egnede og lovlige tiltak for å sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø igjen. Det samme gjelder når undersøkelser viser at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Når skal skolen sette inn tiltak?

Skolens tiltaksplikt utløses i det en elev for eksempel forteller om at noe den utsettes for er vanskelig, eller at eleven på annen måte gir uttrykk for at det ikke er trygt og godt å være på skolen. Tiltaksplikten utløses for det andre når en undersøkelse skolen har utført viser at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Dette må sees i sammenheng med oppl. § 9 A-4 tredje ledd.

Det er viktig at det er elevens egen opplevelse av skolemiljøet er avgjørende for plikten til å sette inn tiltak. Skolen skal aldri avvise eller bagatellisere en elevs opplevelse av utrygghet eller mistrivsel på skolen. Så lenge en elev selv mener at den ikke har et trygt og godt skolemiljø, har skolen plikt til å sette inn tiltak.

Det kan oppstå tilfeller der en elev ikke ønsker å innrømme at den utsettes for krenkelser. Eleven kan også insistere på at alt er i orden, selv om det er åpenbart at dette ikke er tilfellet. Ovenfor er det sagt at det som avgjør om skolen skal sette inn tiltak, er hvordan eleven selv opplever skolemiljøet. Selv om eleven uttrykker at alt er bra, er det likevel hvordan eleven faktisk har det som avgjør om retten til et trygt og godt skolemiljø etter oppl. § 9 A- 2 er brutt, og om det skal settes inn tiltak.

Dersom eleven uttrykker at den har det bra, selv om det ikke er tilfellet, skal skolen konkret vurdere hva som vil være barnets beste i situasjonen. Det kan i noen tilfeller bety at skolen har plikt til å sette inn tiltak selv om eleven ikke ønsker det. Det kan også innebære at skolen, for å ivareta hensynet til barnets beste, setter inn andre tiltak enn de eleven ønsker selv.

Hva er egnede tiltak?

Et egnet tiltak er et tiltak som skal bidra til å gi eleven et trygt og godt skolemiljø igjen. Siden det er umulig å vite helt sikkert hvor godt tiltakene vil fungere, er det slik at plikten til å sette inn tiltak varer helt til eleven opplever å ha det trygt og godt på skolen igjen. Hvis evalueringen for eksempel viser at en elev opplever mobbing eller andre krenkelser etter at tiltak er satt inn, skal skolen sette inn andre, egnede og intensive tiltak.

Hva som regnes som egnede tiltak, bygger på hensynet til barnets beste og barnets rett til å bli hørt. Når skolen vurderer hvilke tiltak som bør settes inn, skal det vurderes opp mot hvilke tiltak som ivaretar eleven best mulig.

Tiltakene som settes inn skal være tilpasset den konkrete saken og hva som er årsaken til at eleven ikke har et trygt og godt skolemiljø. Her er det viktig å avklare årsaken til at eleven ikke har et trygt og godt skolemiljø. Vanligvis er det nødvendig å sette inn flere tiltak fordi tiltak sett i sammenheng kan styrke hverandre og sørge for at eleven får det trygt og godt på skolen igjen. Tiltakene skal i

hovedsak ikke være rettet mot den som ikke har et trygt og godt skolemiljø, men rettet mot å stoppe krenkelsene eller mobbingen som fører til at andre ikke har det trygt og godt på skolen, jf. NOU 2015:2 s. 240 og Rt. 2012 s. 146.

Viktig å være oppmerksom på knyttet til tiltak:

- tiltakene skal være lovlige (jf. Prop 57 L (2016-2017) punkt 5.5.2.5.)
- tiltak kan kreve enkeltvedtak (eks skolebytte, utvisning)
- dersom eleven ikke har det trygt og godt på skolen på grunn av forhold knyttet til skoleveien, vil dette utløse skolens plikt til å sette inn tiltak på selve skoleveien (jf. Prop 57 L (2016-2017) punkt 5.5.2.5.)

Mer informasjon om plikten til å sette inn tiltak, klikk [her](#).

Støttmateriell knyttet til tiltak:

- [1](#) Tips til gjennomføring av samtale med elever i skolemiljø saker
- [2](#) Informasjon om skolens oppfølging etter melding om bekymring for elevs skolemiljø
- [3](#) Undersøkelser etter henvendelse om at elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
- [4](#) Internt dokument: Samtale – elev som ikke opplever å ha et trygt og godt skolemiljø
- [5](#) Internt dokument: Samtale – involvert elev i skolemiljø sak
- [6](#) Tiltaksplan i skolemiljø sak (aktivitetsplan)
- [7](#) Evaluering av tiltaksplan (aktivitetsplan) i skolemiljø sak

Om kravet til dokumentasjon, klikk [her](#).

[Tilbake til søkesiden](#)

Kap. 3.6: Skjerpet aktivitetsplikt dersom noen som arbeider på skolen krenker elever

Den skjerpede aktivitetsplikten handler om *hvem de ansatte skal varsle, hvor raskt de skal varsle og hvor raskt saken skal undersøkes* hvis en som arbeider på skolen krenker elev/elever.

Dersom en som arbeider på skolen får *mistanke* om eller *kjennskap* til at en annen som arbeider på skolen krenker en elev, skal vedkommende straks varsle rektor, jf. oppl. § 9 A-5 første punktum.

Dersom mistanken eller kjennskapen er rettet mot noen i skoleledelsen, skal vedkommende straks varsle skoleeier. Denne plikten gjelder for alle som arbeider på skolen.

Krenkelseser omfatter både **direkte** og **indirekte handlinger** og **verbale uttrykk** rettet mot elever.

Regler for hvordan mistanke eller kjennskap til at en voksen krenker elev skal varsles.

A: Krenkelse utført av en som arbeider på skolen

Dersom en som arbeider på skolen får mistanke om, eller kjennskap til, at en som arbeider på skolen krenker en elev, skal **rektor varsles straks**.

Lenke til skjema for varsling, klikk [her](#).

Mistanke eller kjennskap til krenkelse utført av en som arbeider på skolen → varsle **rektor** → rektor varsler **skoleeier**

B: Krenkelse utført av en som arbeider i skoleledelsen

Dersom en som arbeider på skolen får mistanke om, eller kjennskap til at en i skoleledelsen krenker en elev, skal den ansatte varsle **skoleeier** så raskt som mulig.

I Orkland kommune er det kommunalsjef oppvekst som skal varsles dersom det er mistanke eller kjennskap til at noen i ledelsen krenker en elev. Den som varsler kan ringe eller sende melding til skoleeier. Ved skriftlig melding – unngå å oppgi personopplysninger på meldetidspunktet.

Lenke til skjema for varsling, klikk [her](#).

Mistanke eller kjennskap til krenkelse er utført av noen i skoleledelsen → varsle **skoleeier**

Skjema for å varsle mistanke eller kjennskap til at krenkelse av elev.

Skjema skal fylles ut i alle tilfeller hvor en ansatt har mistanke eller kjennskap til at en vokse krenker elev. Dersom utfylling av skjemaet vil forsinke varslingen, kan skjemaet fylles ut i etterkant av varsling. For å gå til skjema for varsling, klikk [her](#)

Noen spørsmål og svar knyttet til varsling om mistanke eller kjennskap til at noen som arbeider på skolen krenker elev/elever

Hvorfor skal all mistanke eller kjennskap til krenkelser varsles til rektor eller skoleeier?

Det er fordi alle som arbeider på skolen skal arbeide for å hindre at elever blir krenket, og fordi de skal sørge for at alle elever opplever å ha et trygt og godt skolemiljø. At en som arbeider på skolen krenker en elev vil dermed innebære et brudd på tilliten som elevene, foreldrene og samfunnet skal ha til de som arbeider på skolen og vil ikke kunne være akseptabelt.

Kan jeg sjekke ut om mistanken eller kjennskapet jeg har «stemmer» med den voksne det gjelder før jeg varsler rektor eller skoleeier?

Nei, det kan og skal du ikke. Du skal alltid, som det første du gjør, si fra til rektor eller skoleeier når du har mistanke eller kjennskap til at en voksen kan ha, eller har, krenket en eller flere elever. Grunnen til det er at ansvaret for å gjennomføre undersøker ligger til rektor og skoleeier.

Det vil anses som alvorlig dersom undersøkelsene viser at en elev blir krenket av en som jobber på skolen, og skal derfor håndteres av den som er ansvarlig på skolen eller i kommunen. Sakene skal ha høy prioritet, undersøkes effektivt, grundig og så raskt som forsvarlig. Undersøkelsene skal sikre at både eleven og den som arbeider på skolen blir hørt og at de begge får mulighet til å fortelle sin mening og oppfatning av situasjonen.

Kommunen og rektor har ansvar både for elever og ansatte. Elever har rettigheter etter **opplæringsloven**, mens ansatte har rettigheter etter **arbeidsmiljøloven**. Det er ikke ment å gjøre unntak fra reglene i arbeidsmiljøloven i skolemiljø saker. Skoleeier er arbeidsgiver for de ansatte på skolen, og skoleeier har det øverste ansvaret for at elevene har et trygt og godt skolemiljø. At rektor og skoleeier kobles inn ved mistanke om, eller kjennskap til, at en ansatt krenker en elev, kan dermed være avgjørende for at saken blir tilstrekkelig opplyst, godt nok undersøkt, får tilført de riktige ressursene, god ivaretagelse av begge parter - og dermed riktig utfall.

Plikten til å varsle rektor og/eller skoleeier må også ses i sammenheng med skolens plikt til å **dokumentere** arbeidet de gjør for å oppfylle de ulike delene av aktivitetsplikten. Det å varsle rektor / skoleeier inngår i dette dokumentasjonskravet og rektor og skoleeier skal kunne vise at de har et slikt system og at dette systemet fungerer.

Hva avgjør om en ansatt har opptrådt krenkende?

Det er ikke elevens **subjektive** oppfatning alene som avgjør om en lærer eller annen ansatt har opptrådt krenkende. Ytringer som er en del av et akseptabelt sosialt samspill, skal ikke regnes som krenkelser. Dette gjelder selv om en elev ut fra sin egen subjektive opplevelse, opplever ytringen/handlingen som krenkende. Elever kan bli irettesatt av lærere eller oppleve uenighet med lærere (eller andre elever) uten at dette vil være en krenkelse.

Krenkelsesbegrepet er **objektivt** i den forstand at ikke bare den enkelte elevs opplevelse, men en helhetlig vurdering, som skal legges til grunn. Dersom man etter en helhetlig vurdering kommer til at hendelsen ikke regnes som en krenkelse, men eleven ikke opplever å ha et trygt og godt skolemiljø, har skolen likevel plikt til å undersøke og sette inn tiltak etter aktivitetsplikten.

Slik håndteres saker det varsles om som følge av mistanke eller kjennskap til at en som arbeider på skolen krenker en elev/elever?

1 Følge opp varselet og undersøke

Når varsel er gitt muntlig eller skriftlig, skal saken følges opp ved at rektor straks setter i gang undersøkelser (forsvarlig prosess)

- høre elevens mening og oppfatning av situasjonen
- høre den ansattes mening og oppfatning av situasjonen

2a Undersøkelsen viser at den som jobber på skolen har krenket - sett inn tiltak!

Dersom undersøkelsen viser at en som arbeider på skolen har krenket eleven, må tiltak straks settes inn:

- det straks settes inn tiltak, jf. oppl. § 9 A-4 fjerde ledd og oppl. § 9 A-5 siste punktum
- tiltakene som settes inn skal være effektive og tilpasset situasjonen

Det er viktig at tiltakene som settes inn er tilpasset det saksforholdet som undersøkelsene avdekker. I undersøkelsen av saken står elevens opplevelse sentralt, men også andre sider av saken må opplyses. Plikten til å sette inn tiltak innebærer ikke at elevens opplevelse automatisk skal legges til grunn som en fullstendig beskrivelse av situasjonen. Det er en objektiv vurdering som skal ligge til grunn for valg av tiltak, og tiltakene som velges skal være basert på en konkret faglig vurdering.

2b Undersøkelsen viser at den som jobber på skolen ikke har krenket – eleven ikke trygt og godt skolemiljø - sett inn tiltak!

Dersom undersøkelsen viser at den som arbeider på skolen ikke har krenket eleven, men eleven opplever at hen ikke har et trygt og godt skolemiljø, har skolen likevel plikt til å undersøke saken og sette inn tiltak etter den alminnelige aktivitetsplikten

2c Undersøkelsen viser at den som jobber på skolen ikke har krenket – eleven opplever å ha et trygt og godt skolemiljø

Dersom undersøkelsen viser at den som arbeider på skolen ikke har krenket eleven, og eleven opplever at hen har et trygt og godt skolemiljø – ingen ytterligere oppfølging.

Hva «avgjør» om en ansatt har opptrådt krenkende eller ikke?

Det er ikke elevens subjektive oppfatning alene som avgjør om en lærer eller annen ansatt har opptrådt krenkende. Ytringer som er en del av et akseptabelt sosialt samspill, skal ikke regnes som krenkelser. Dette gjelder selv om en elev ut fra sin egen subjektive opplevelse opplever ytringen som krenkende.

Elever kan bli irettesatt av lærere eller oppleve uenighet med lærere (eller andre elever) uten at dette vil være en krenkelse. Krenkelsesbegrepet er objektivt i den forstand at det må bero på en helhetlig vurdering av om noe er en krenkelse, ikke bare ut fra den enkeltes elevs opplevelse.

I Orkland kommune har vi utarbeidet en liste som viser eksempler på hva som kan være krenkende og ikke-krenkende handlinger. Oversikten finner du ved å klikke [her](#).

Hvis eleven opplever at hen ikke har et trygt og godt skolemiljø, har skolen likevel plikt til å undersøke saken og sette inn tiltak etter den alminnelige aktivitetsplikten.

[Tilbake til søkesiden](#)

Kap. 4: Referanser

- Masten, A. (2007). Resilience in developing systems: Progress and promise as the fourth wave rises. *Development and Psychopathology*, 19, 921–930.
- Bruk av nødrett/nødverge og andre inngripende tiltak i skolen, <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Skoleeiers-ansvar/Bruk-av-nodrett-og-andre-inngripende-tiltak/>
- Skolemiljø – Udir, <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/>
- Prop. 57 L (2016-2017: Endringer i opplæringsloven og friskolelova (skolemiljø), <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-57-l-20162017/id2539013/>
- Udir Rundskriv 3-2017
[Skolemiljø Udir-3-2017](#)

Del 2: Vedlegg og ressursbank til Orkland kommune sin skolemiljøplan

Vedlegg, del 1 – Lovverk, handlingsløypa, definisjoner, lenker til aktuelle nettsider

Vedlegg 1A – Oversikt, aktuelle digitale lenker til konvensjoner og lovverk

Konvensjon og lovverk som har betydning for arbeidet med skolemiljø

- [Barnekonvensjonen](#)
(lenke som er brukt, <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/fns-barnekonvensjon/id2519764/>)
- [Formålsparagrafen](#) i opplæringsloven
(lenke som er brukt, <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/formalet-med-opplaringen/?lang=nob>)
- [Overordnet](#) del av læreplanverket
(lenke som er brukt, <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/>)
- [Kapittel 9A](#) i opplæringsloven
(lenke som er brukt, <https://lovdata.no/lov/1998-07-17-61/§9a-1>)
- [Rammeplan for SFO](#)
(lenke som er brukt, <https://www.udir.no/utdanningslopet/sfo/rammeplan/>)

[Tilbake til søkesiden](#)

Definisjon på ulike typer krenkelser

- **Mobbing** – er en aggressiv handling rettet mot et offer, av en eller flere sammen. Mobbing preges av at det er et ujevnt styrkeforhold mellom den eller de som mobber og den som blir mobbet. Mobbing foregår over tid.

Mer informasjon om mobbing: <https://www.uis.no/nb/forskning/hva-er-mobbing>

- **Digitale mobbing** – omfatter definisjonen som brukes om mobbing. I tillegg er digital mobbing ofte vanskelig å oppdage, de som mobber kan være anonyme, det som deles spres veldig raskt og det som spres kan deles med mange, mange ganger – dette innebærer at digital mobbing kan gi en enda større utrygghetsfølelse enn tradisjonell mobbing som foregår ansikt til ansikt.

Mer informasjon om digital mobbing: <https://www.uis.no/nb/forskning/hva-vet-vi-om-digital-mobbing#/>

Krenkelser som kan inngå i fysisk eller digital mobbing

- **Vold** – skjer når en person bruker fysisk makt for å skade andre
- **Rasisme** – skjer når en person blir krenket på bakgrunn av blant annet, hudfarge, etnisitet, nasjonalitet, rase, etnisitet, avstamning eller kaste
- **Trakassering** – skjer når en person blir utsatt for uønskede negative handlinger, unnlatelser eller ytringer som virker eller har til formål å virke krenkende, skremmende, fiendtlige, nedverdiggende eller ydmykende. Dette kan for eksempel være uønsket seksuell oppmerksomhet, plaging, utfrysing eller sårende fleiping og erting
- **Diskriminering** – skjer når en person behandles dårligere enn andre blir, har blitt eller ville blitt behandlet i en tilsvarende situasjon, på grunn av kjønn, etnisitet, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering eller andre diskrimineringsgrunnlag.
- **Identitetsbasert krenkelse/diskriminering** – skjer når en person blir dårlig behandlet eller trakassert på grunn av kjønn, legning, funksjonsevne, tro, hudfarge eller etnisitet
- **Blikking** – skjer når det markeres at en person er utenfor fellesskapet eller mindre verdt ved at andre ser stygt på dem, overser dem, himler med øynene, har blikkontakt med de andre i gruppa, men ikke den som holdes utenfor, avtaler hva de skal gjøre med blikk osv.

Læringsmiljøsentret i Stavanger har gode og oppdatert informasjonssider knyttet til krenkelser og mobbing: <https://www.uis.no/nb/skole/mobbing-ressurside>

[Tilbake til søkesiden](#)

Vedlegg 1C – Handlingsløypa, Aktivitetsplikten og skolens dokumentasjonskrav

Følge med – Alle som arbeider på skolen skal følge med på hvordan elevene har det sammen med hverandre og hvordan de har det på skolen. Følge med-plikten er nødvendig for at alle som arbeider på skolen skal kunne fange opp mistanke om og få kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, og plikten løper kontinuerlig. Skolen har skjerpet ansvar for å følge med sårbare

Gripe inn – Alle som arbeider på skolen skal gripe inn mot mobbing, vold, diskriminering og trakassering hvis det er mulig. Handlingen skal være rettet mot å stoppe en situasjon som pågår og er forholdsvis akutt (fysisk/verbal krenkelse, utfrysningssituasjon). Grensen for å gripe inn er at den ansatte ikke skal stå i fare for å skade seg selv eller krenke noen av elevene for å stanse

Varsle – Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeier i alvorlige tilfeller (voksen som krenker, særlig voldelig, langvarige krenkelser, digital mobbing på tvers av skoler, grove trusler med mer.

Undersøke – Ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarest undersøke saken. Så lenge elevens skolemiljø påvirkes negativt vil ikke, årsaken eller at det er forhold utenom skoletiden som påvirker eleven, endre skolens plikt til å undersøke.

Sette inn tiltak – Plikten utløses alltid når:

- 1: en elev sier/viser/mener at den ikke har et trygt og godt skolemiljø
- 2: når undersøkelsene til skolen viser at en elev ikke har det trygt og godt på skolen.

[Tilbake til søkesiden](#)

Vedlegg, del 2 – Fremme et trygt og godt skolemiljø

Vedlegg 2A – Konsekvenstrappa

Innledende informasjon fra elevene.

Elevene forteller at de synes konsekvenstrappa er fin og at den gir trygghet for elevene når konsekvensene er satt i system. Elevene sier videre at det er viktig at alle som arbeider på skolen følger trappa og at det som blir bestemt som konsekvens må gjennomføres. Det at den som har krenket noen hurtig må stilles til ansvar og ikke få sjanse på sjanse er viktig for elevene. Konsekvensene må stå i samsvar med alvorligheten i det som har skjedd. Ved alvorlige hendelser mener elevene at foreldre skal kontaktes.

Konsekvenstrappa - Slik håndteres og følges alle krenkelser opp i Orkland skolene

Beskrivelse av hendelse og ønsket resultat:	Beskrivelse av hvordan krenkelsen lærer har sett, eller fått informasjon om, håndteres:
<p>Steg 1A: Krenkelse oppstår – påminnelse gis</p> <p>Ønsket resultat: <i>Krenkelsen opphører og trygghet etableres mellom de involverte.</i></p> <p>Hvis krenkelsen ikke stopper - se steg 2</p>	<p>Håndtering:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Den/de som utfører krenkelse vil få en påminnelse fra den voksne som observerer eller blir gjort kjent med hendelsen - Den voksne skal minne eleven på reglene for å markere at det som har skjedd ikke er akseptert. - Undersøk alltid hvordan både den som er utsatt for krenkelse og den som utsetter andre for krenkelse opplever situasjonen og hvordan de har det. <p>NB! Alvorlighetsgraden på krenkelsen vil ha betydning for om hele konsekvenstrappa kan følges. I tilfeller hvor vold, trusler eller andre alvorlige krenkelser har skjedd, går man direkte til nivå 3 og håndterer situasjonen slik det er beskrevet der.</p>
<p>Steg 1B: Krenkelsen stanser etter en påminnelse fra voksen</p>	<p>Elevens respons etter påminnelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eleven responderer adekvat og viser enten verbalt eller fysisk at påminnelsen er forstått og bidrar til å ta ansvar for at den forstår at atferden skal opphøre og følger oppfordringen med det samme - Eleven har håndtert påminnelsen som forventet, korrigert sin egen atferd - ytterligere oppfølging av en voksen er ikke nødvendig.

<p>Steg 2: Ny krenkelsen utføres etter at påminnelse er gitt</p> <p>Ønsket resultat: <i>Krenkelsen opphører og trygghet etableres mellom de involverte.</i></p> <p>Hvis krenkelsen ikke stopper - se steg 3</p>	<p>Håndtering:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eleven får ny påminnelse om at krenkelsen ikke aksepteres, og eleven blir bedt om å stoppe umiddelbart. - Hendelsen følges opp med samtaler. Dersom krenkelsen rettet seg mot en bestemt elev, gjennomføres samtale med denne. Krenkelsener som retter seg mot ei gruppe/flere elever må, følges enten opp med individuelle samtaler, eller som oppklarende samtaler i den gruppa det gjelder. <p>Oppfølgingssamtale med den som krenket:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Den voksne gir eleven beskjed om når de skal snakke sammen om det som skjedde. Tidspunkt tilpasses elev og situasjon. - Samtalen skal ha lærende/trenende fokus – eleven skal forstå, lærer og utvikle sin forståelse for ikke å krenke andre. - Den voksne leder samtalen, og bygger den opp slik: <ul style="list-style-type: none"> o Den voksne forteller hva som er observert eller gitt beskjed om at det bryter med reglene i klassen o Eleven forteller hvordan den opplevde situasjonen og om det eventuelt var noe som førte til at krenkelsen skjedde, eks om det ligger uklarhet, uenighet eller konflikt til grunn for krenkelsen o Den voksne hjelper eleven til å forstå hvorfor krenkelsener er skadelige og hvordan situasjonen kan håndteres uten å krenke andre o Den voksne avklarer om eleven har behov for hjelp for å greie å stoppe med krenkelsene, eller om eleven trenger mer hjelp eller støtte for å unngå å krenke andre i tiden framover - Den voksne skriver notat fra samtalen hvor det framgår: <ul style="list-style-type: none"> o når, hvor og hva som skjedde o elevens opplevelse av det som skjedde o opplysninger som har betydning for elevens skolemiljø o avtaler for hvordan den voksne kan hjelpe eleven framover <p>Oppfølging av den/de som ble utsatt for krenkelse</p> <ul style="list-style-type: none"> - Den voksne gjennomfører samtale med den/de som ble utsatt for krenkelse - Forteller at det som skjedde følges opp i egen samtale med den som krenket - Undersøker om den som ble krenket opplever å ha et trygt og godt skolemiljø, eller hva eleven trenger for å oppleve trygghet i etterkant av krenkelsen.
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - Den voksne noterer informasjon som er nødvendig for å kunne følge opp situasjonen i etterkant <p>Følger for øvrig skolens prosedyre for skolemiljø saker, oppll kap. 9A.</p> <p>Videre oppfølging/observasjon i etterkant av samtalene:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De voksne holder særskilt oppmerksomhet på elevene som var involvert i hendelsen for å sikre at tryggheten som er etablert vedvarer. <p>Dokumentasjon:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dokumentasjon fra samtalen og møtet legges i elevens mappe / Stafettloggen
<p>Steg 3: Krenkelsen stanser ikke etter at den voksne har gitt to påminnelser – foreldre kontaktes</p> <p>Ønsket resultat: Krenkelsene opphører, eleven som krenker får den hjelpen og støtten som trengs for å endre atferd og trygghet mellom involverte elever etableres.</p> <p>Hvis krenkelsen ikke stopper - se steg 4</p>	<p>Håndtering:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eleven har ikke rettet seg etter påminnelsene den voksne har gitt - Eleven blir bedt om å forlate stedet og møte på avtalt sted. <p>Umiddelbar oppfølging:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Foresatte kontaktes. - Eleven bør være til stede når foreldre kontaktes. - Det henvises til stegene i planen og at krenkelse ikke har stoppet selv om påminnelser er gitt. - Struktur for samtale med foresatte: <ul style="list-style-type: none"> ○ Forklarer at det tas kontakt fordi eleven har krenket andre og ikke respondert på påminnelse og beskjed om å stoppe ○ Den voksne refererer kort fra selve hendelsen som har skjedd ○ Foreldre og barn oppfordres til å gi informasjon som eventuelt kan ha betydning for at eleven har handlet slik som den har gjort (hendelser på fritid/i hjemmet, på skolen, evt. andre) ○ Finne løsning som stanser krenkelsen her og nå ○ Løsningene som velges skal være lovlige og til barnets beste - Eksempler på mulige løsninger for å stanse ytterligere krenkelser: <ul style="list-style-type: none"> ○ Foreldre snakker med barnet på telefon og løser utfordringen gjennom samtale med barnet

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Foreldre kommer til skolen og løser utfordringen gjennom å møte, roe, forklare, avklare etc. ○ Det avklares om det er behov for å søke hjelp utenfor skolen (eks barne- og familietjeneste, skolehelsetjeneste, fastlege og politi) for å hjelpe barnet ○ I svært spesielle tilfeller, og helt unntaksvis - foreldre kommer til skolen og tar med barnet hjem fordi situasjonen oppleves som skadelig eller helt umulig å løse på skolen. <p>NB! Lista er ikke uttømmende, og tiltak må tilpasses den enkelte situasjonen og ut fra en helhetlig vurdering av barnets beste.</p> <p>Når den akutte fasen er over:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Når eleven er mottakelig for oppfølging etter det som har skjedd, skal det, så snart som mulig: <ul style="list-style-type: none"> ○ Gjennomføres møte hvor foreldre, elev og skole (med nødvendig personale), ut fra den aktuelle hendelsen, finner strategier for å løse utfordringen ○ Dersom skolen ikke har tilstrekkelig kompetanse/situasjonen berører andre områder, kobles fagpersoner kobles på ved behov (krever samtykke) ○ Skolen følger opp saken som ordinær skolemiljøsak dersom det framkommer opplysninger som har betydning for elevens skolemiljø, jf. opplæringsloven kap. 9A <p>Dokumentasjon:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dokumentasjon fra samtalen og møtet legges i elevens mappe / Stafettloggen
<p>Steg 4 – Situasjoner som vedvarer / arbeidet etter steg 1 – 4 fører ikke fram:</p> <p>Ønsket resultat: Krenkelsene opphører, eleven som krenker får nødvendig hjelp og støtten som er tilgjengelig utenfor skolen for å kunne påvirke atferd og skape trygghet mellom involverte elever.</p>	<p>Dersom det etter gjentatte samtaler mellom elev, foreldre og skole, viser seg at krenkelsene ikke stanser, vil sterkere konsekvenser måtte benyttes:</p> <p>Eksempler og mulige tiltak 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klassemiljøet granskes på nytt for å undersøke om det er opprettholde faktorer som kan være oversett / ikke er avdekket - Elev/foreldre får tilbud om hjelp i form av for eksempel, veiledning i hjemmet, samtale med helsepersonell eller barnevernet <p>Eksempler og mulige tiltak2: (svært sjeldne tilfeller, helt unntaksvis og i samråd med kommunalsjef oppvekst:</p>

<p>NB! Å benytte <u>bortvisning</u> eller <u>flytting</u> av skole, er et tiltak som ikke er ønskelig, men som lovverket åpner for. I svært alvorlige tilfeller kan likevel disse tiltakene vurderes dersom de vil kunne anses å være til barnets beste. I slike tilfeller skal kommunalsjef oppvekst varsles.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven blir bortvist fra skolen, jf. opplæringsloven § 9A-11 (inntil tre dager) - Eleven flyttes til annen skole, jf. opplæringsloven § 8-1 fjerde ledd <p>Skolen kan i slike tilfeller vil skolen trolig ha behov for hjelpeinstanser utenfor skolen for å kunne hjelpe eleven videre. Naturlige fagpersoner vil da være innenfor PPT, helse og barnevern. Når andre fagpersoner/miljøer må trekkes inn, vil dette skje i samråd med elev og foreldre.</p> <p>Dokumentasjon:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dokumentasjon fra samtalen og møtet legges i elevens mappe / Stafettloggen
---	--

[Tilbake til søkesiden](#)

Vedlegg 2B – Tabell - Slik arbeider alle skolene for å fremme et trygt og godt skolemiljø
 Tabellen viser kommunens årshjul og hva som dermed må inngå som et minimum i skolens årshjul.
 Skolen skal selv utarbeide sitt årshjul i samarbeid med elevene, alle ansatte og representanter for foreldre, og kan da legge til mer innhold i sitt eget årshjul.

Tema/område:	Nærmere beskrivelse:	Dette skjer:	Ansvarlig:
Planer og årshjul	Kommunen har felles plan og årshjul som legger de overordna føringene for skolenes arbeid med elevene skolemiljø – « <i>Plan for trygt og godt skolemiljø i Orkland</i> »	Planen revideres sammen rektorene hver vår.	Kommunal-sjef oppvekst
	Skolene følger kommunens plan, og utfyller denne slik at lokale forhold og elevinvolvering ivaretas. Planen har årshjul hvor det tydelig framgår hvilket arbeid som foregår når knyttet til elevenes skolemiljø.	Planen, aktivitetene og årshjulet evalueres sammen alle ansatte hver vår.	Rektor
Kulturbygging:	Alle som arbeider på skolen involveres og drøfter: <ul style="list-style-type: none"> - Hva er et godt skolemiljø? - Hva er terskelen for å gripe inn? - Når skal rektor varsles? Arbeidet med kulturbygging bør ses i sammenheng med arbeidet i HMS-utvalget.	Oppstart av nytt skoleår	Rektor
Opplæring og informasjon til alle som arbeider på skolen	Alle ansatte, også renholdere, vaktmester, kontorpersonale, kantinearbeidere mm, kjenner: <ul style="list-style-type: none"> - Plan for trygt og godt skolemiljø - Kommunens ordensreglement for skolene - Plikten de har til å melde fra til rektor dersom de har mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø etter oppl. §§ 9 A-4 og 9 A-5 - Betydningen av begrepet mistanke om og hvordan det utleder plikten til å varsle rektor og/eller skoleeier - Kommunens avvikssystem og hvordan avvik fra knyttet til skolemiljø skal meldes 	Oppstart av nytt skoleår	Rektor

	<ul style="list-style-type: none"> - Bruk av nødrett/nøddverger og andre inngripende tiltak i skolen – med utgangspunkt i veiledningen fra Utdanningsdirektoratet og Helsedirektoratet³ 		
Informasjon, elever	Krenkende atferd og forventet atferd Alle elevene skal være kjent med hva krenkende atferd er- De skal også vite hva som er god atferd. Elevene skal både få informasjon og være med å definere hva som er og ikke er krenkende atferd.	Oppstart av nytt skoleår	Rektor og kontaktlærer
	Varsling Alle elevene har fått informasjon om hvordan de kan si ifra dersom de opplever krenkelser. De vet også at, og hvordan de skal si ifra, om de vet eller tror at en klassevenn ikke har det trygt og godt.	Ved oppstart av nytt skoleår	Rektor og kontaktlærer
Informasjon, foreldre	Foreldre og utvalg Alle foreldre, representanter i foreldrearbeidsutvalget og samarbeidsutvalget gjøres kjent med ordensreglementet og denne planen	Oppstart av nytt skoleår	Rektor og kontaktlærer
	Nye foreldre gjennom skoleåret Vi sørger for å gjøre ordensreglementet til kommunen, klassereglene og denne rutinen kjent for nye foreldre.	Fortløpende	Rektor og kontaktlærer
Klassen	Det skal jevnlig settes av tid til at klassen kan diskutere forhold som har betydning for skolemiljøet deres.	Det utarbeides egen plan hvor hyppighet og hvordan gjennomføring skal være	Kontaktlærer
Elevrådet	Tiltak og aktiviteter knyttet til elevenes skolemiljø drøftes med elevrådet. Elevrådet skal minimum ha tre møter per halvår.	Fast tema i elevrådsmøtene	Elevrådsleder
Elevundersøkelsen	Gjennomgås i skolens ledergruppe, med alle som arbeider på skolen, i elevrådet, FAU og SU. Gjennomgangen skal være i tråd med Udir sin artikkel om gjennomføring -	Hver høst	Rektor

³ <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Skoleeiers-ansvar/Bruk-av-nodrett-og-andre-inngripende-tiltak/>

	https://www.udir.no/tall-og-forskning/brugerundersokelser/administrere-brugerundersokelsene/		
	<p>1. Forberede og bestille > 2. Gjennomføre > 3. Følge opp</p>		
Utviklings-samtalene	<p>I utviklingssamtalen skal det inngå spørsmål om hvordan eleven opplever sitt skolemiljø.</p> <p>Det skal settes i system hvordan kontaktlærere gir informasjon til rektor fra elev- og utviklingssamtaler om forhold som har betydning for elevs, gruppe, klasse eller skolens skolemiljø.</p> <p>De som er involvert drøfter sammen tiltak for oppfølging og når dette skal evalueres</p>	Hver høst og vår	Kontakt-lærer
Evaluering	<p>Skolens årshjul evalueres årlig sammen elever, ansatte og foreldre. I evalueringen skal skolens arbeid med å fremme et trygt og godt skolemiljø, tilsynsordning, elevsamtaler og undersøkelser, individuelt rettet arbeid, forebyggende arbeid mot mobbing og hvordan skolen håndterer krenkelser og mobbing, inngå.</p>	Alle skal ha evaluert innen utgangen av skoleåret. Det anbefales at evalueringen spres jevnt ut over skoleåret.	Rektor
	<p>Skolens arbeid med skolemiljøet skal evalueres sammen elevrådet, FAU og SU.</p>	Hver vår	Rektor og elevråds- leder
Nyansatte/ vikarer	<p>Alle nyansatte og vikarer skal kjenne til kommunens og skolens plan for arbeidet med elevenes skolemiljø. Det er spesielt viktig at de er kjent med de ulike delpliktene og hvordan disse skal følges opp.</p>	Kontinuerlig	Rektor

[Tilbake til søkesiden](#)

Plan for det kontinuerlige og systematiske arbeidet for å fremme trygge og gode skolemiljøer – ikke skippertak, men kontinuerlig arbeid.

Tema/område:	Nærmere beskrivelse	Ansvarlig:
<p>Retten til å et trygt og godt skolemiljø</p> <p>Alle elever kjenner til innholdet i kap. 9A og retten de har til et trygt og godt skolemiljø</p>	<p>Alle elevene vet at de skal oppleve å ha et trygt og godt skolemiljø. Om de ikke opplever det, vet de hvordan de kan si ifra, de vet at deres opplevelse blir tatt på alvor og at de får hjelp til å løse problemet de opplever. Det er rektor som sammen sikrer at dette tas opp hvert skoleår slik at alle elevene er kjent med retten de har. Det er de voksne og kontaktlærer som jevnlig repeterer elevenes rettighet gjennom skoleåret.</p>	<p>Rektor sikrer at de voksne på skolen er kjent med innholdet i loven og at de som arbeider på skolen setter av tid til fast gjennomgang med elevene hver høst ved skolestart. De voksne planlegger og gjennomfører arbeid i den enkelte klasse tilpasset alder og modenhet.</p> <p>Det er kontaktlærer i klassen som har ansvar for at området ivaretas i klassen.</p>
<p>Klasseregler – skal utarbeides ved hver skolestart om høsten. Klassereglene skal brukes aktivt i klassene gjennom hele året.</p>	<p>Alle klassen utarbeider klasseregler som positivt beskriver hvilke regler og forventninger vil stille til hverandre. Alle er kjent med hvordan de voksne på skolen følger opp dersom noen ikke forholder seg til klassereglene.</p>	<p>Kontaktlærer er ansvarlig for at klassen/trinnet utarbeider klasseregler hvert år.</p>
<p>«Klassevenn»</p>	<p>Vennskap og inkludering inngår i det daglige arbeidet i alle klasser. Skolene våre legger vekt på alle i klassen er klassevenner. I dette ligger at, selv om vi ikke er bestevenner, stilles det helt klare forventninger til hvordan du er inkluderende og en god klassevenn.</p>	<p>Alle de voksne som arbeider på skolen, har ansvar for å sikre at begrepet «klassevenn» blir forstått og at elevene vet hva det innebærer å være en god klassevenn.</p>
<p>Læringspartner og læringsgrupper</p>	<p>Det å være læringspartner er noe som skjer på alle trinn, i alle fag og for alle elever. Læringspartneren kan brukes i oppstarta av arbeid, ved oppsummering, til underveisvurdering, i muntlige og skriftlige vurderinger, leksegjennomgang også videre.</p> <p>En læringspartner er en du sitter sammen med i en oppgitt periode for å bli godt kjent.</p>	<p>Alle de voksne som har ansvar for elevenes opplæring, tar styring og ansvar for all gruppeinndeling og sammensetting av læringspartnere.</p>

	Læringspartner er en du gir og får hjelp av, en som oppmuntrer, inspirerer, motiverer og er positiv til sin «partner».	
Fellesopplevelser	For å styrke samholdet og for å bygge opp «vifølelsen» vektlegger vi fellesopplevelser både på klasse og skolenivå. Eksempler på slike fellesopplevelser er: samlingsstunder/forestillinger, turneringer, BlimE-dansen og gode oppstart- og avslutninger før og etter ferier.	Rektor tar ansvar for å koordinere fellesopplevelser på skolenivå i samarbeid med de som arbeider på skolen. Ansvarlige for hvert enkelt trinn / klasse tar ansvar for å utarbeide oversikt for fellesopplevelsene for trinnet / klassen.
Aldersblanding og SFO	For å etablere trygge relasjoner og vennskap på tvers av aldre og klasser organiserer og legger vi til rette for trygge møter på tvers mellom trinnene på skolen. Vi gjør dette for å skape trygghet, for å øke samholdet og legge til rette for vennskap på tvers av ulike aldre. SFO er en av arenaene som legger grunnlaget for, og legger godt til rette for naturlig vennskap på tvers av alder og SFO har derfor spesielt fokus på hvordan dette arbeidet organiseres og ivaretas. Arbeidet i SFO tar utgangspunkt i Rammeplan for SFO . Rammeplanen er en forskrift og SFO forholder seg til denne når planlegger organisering og innhold.	Rektor har ansvar for å sikre at det foreligger en plan for fast samarbeid på tvers av klassetrinn på skolen. SFO-leder har ansvar for å sikre godt planlagt og uformell aldersblanding på SFO.
Fadderordning	Våre elever skal føle seg trygge og i varetatt når de begynner på skolen og i videre skolegang. Fadderordningen er slik at elever som har gått på skolen i flere år skal bruke sin erfaring og vise de som er nye hvordan vi tar vare på hverandre på skolen. Hvordan skolene organiserer fadderordningen varierer fra skole til skole og hver skole har derfor sin egen plan som viser hvordan dette foregår hos dem. De fleste skolene har en ordning som legger til rette for faddersamarbeid mellom flere klassetrinn, eks. 1. og 5. trinn, 2. og 6. trinn.	Rektor har ansvar for å følge opp at fadderordning organiseres på skolen. Kontaktlærer har ansvar for å følge opp fadderarbeidet etter skolens plan i klassene.
Overganger – fra klasserommet til andre arenaer - tilsyn	I Orkland kommune arbeider vi systematisk med å gi organiserte sosiale aktiviteter for å forhindre at elever opplever utenforskap. I tillegg til trivselsprogrammet har vi derfor faste rutiner for tilsynet som foregår i	De voksne som er knyttet til gruppa, kontaktlærer har et spesielt ansvar for å sikre dette.

	overganger, friminutt eller andre friere perioder på skolen.	
Overganger – fra barnehage til skolen, fra grunnskolen til ungdomsskolen, fra ungdomsskolen til videregående skole og «interne» overganger	Kommunen har egen plan for dette: «Plan for sårbare overganger»	Rektor
Programmer i det kontinuerlige og systematiske arbeidet		
MOTs holdningsskapende programmer	<p>Orkland kommune er en MOT-kommune fordi arbeidet gjennom MOT hjelper oss med det systematiske arbeidet med å styrke den enkeltes robusthet og bevissthet, fremmer robuste og byggende relasjoner som fører til trygge klassemiljø, legger grunnlag for inkluderende skolekulturer og bærekraftige lokalsamfunn.</p> <p><i>Skolen som samfunnsbygger</i> Målet med programmet er å bygge fellesforstått ansvarlighet – «it takes a village to raise a child». Mer info om programmet finner du om du klikker her:</p> <p><i>Robust ungdom 12 – 16</i> Målet med programmet er å styrke den enkelte ungdoms robusthet. Programmet skal også skape robuste klassemiljøer og skolekulturer der alle blir inkludert.</p> <p><i>MOT Super, 1. – 4. trinn</i> Orkland kommune deltar som pilotkommune i utprøving og utvikling av programmet fra og med 2022.</p> <p>Programmet er tilpasset elever på barnetrinnet, og skal bidra til å etablere et trygt, godt og inkluderende klassemiljø helt fra første skoledag.</p>	
Friminuttordning Trivselsprogrammet (TL)	Orkland kommune har fulgt Trivselsprogrammet fordi dette har bidratt til å styrke det systematiske arbeidet for å skape bedre samhold og tryggere skolemiljøer gjennom organisert aktivitet i friminuttene. Ved å følge programmet skal man blant annet øke trivselen, bygge vennskap, forebygge	Det foregår en drøfting per i dag hvordan TL skal organiseres og samgangen med blant annet MOT Super.

	<p>konflikter og mobbing og gi mer variert aktivitet både i friminutter og i undervisning.</p> <p>Det stilles ikke krav til at alle skal bruke TL, men alle skolene skal ha et system som legger til rette for organiserte aktiviteter i friminuttene. Aktivitetene skal utarbeides i samarbeid med elevene.</p>	
Nettvett – trygg på nett	<p><i>Bruk hue</i> Orkland kommune bruker «Bruk hue» i opplæringen fordi det styrker det systematiske arbeidet med å skape bedre klassemiljøer, både på skolen og på nettet. «Bruk hue» har ulike undervisningsopplegg rettet mot ulike aldersgrupper i skolen.</p> <p><i>Delbart</i> Orkland kommune, samarbeider med politiet i sitt systematiske arbeid med å skape bedre klassemiljøer, dette skjer blant annet gjennom «Delbart». Internett er en viktig del av livene våre, og spesielt viktig for barn og unge. Gjennom «Delbart» blir barn og unge gjort oppmerksom på hvilke situasjoner som kan oppstå på nettet og de lærer hvordan de kan beskytte seg selv og andre mot ubehagelige opplevelser og nettovergrep.</p>	
Lenke til de programmene skolene i Orkland kommune følger/benytter seg av:		
MOT:	<p>MOT-programmene https://www.mot.no/mot-programmene/</p> <p>Skolen som samfunnsbygger https://www.mot.no/mot-programmene/skole-som-samfunnsbygger/</p> <p>Robust ungdom 12 – 16: https://www.mot.no/mot-programmene/robust-ungdom-12-16/</p>	
Trivselsprogrammet	https://trivselsleder.no/informasjon-om-trivselsprogrammet	
Nettvett:	Bruk hue https://brukhue.no/	
	Delbart https://www.politiet.no/rad/trygg-nettbruk/delbart/	

[Tilbake til søkesiden](#)

Vedlegg, del 3 – Forebygge krenkelser og mobbing

Plikten til å følge med

Vedlegg 3A – Arbeidet skolen gjør for å følge med

Tema/område og når:	Nærmere beskrivelse	Ansvarlig:
Hver dag		
Tilsynsordning	<p>Vi har en vakt- og tilsynsordning med tydelige beskrivelser av hva vi skal følge med på og hva vi skal gjøre for å følge med på skolemiljøet både inne og ute.</p> <p>Del 1: Slik gjennomfører jeg tilsyn, vedlegg 3B – klikk her.</p> <p>Del 2: Oversikt tidspunkt og områder for tilsyn, vedlegg 3C, klikk her</p>	Rektor og alle voksne på skolen
Hver uke		
Miljøet i klassen, på trinnet – særskilt sårbare elever.	<p>Det sosiale miljøet i klassen/på trinnet er tema i de faste ukentlige teammøtene. Vi tar utgangspunkt i det elevene formidler til oss gjennom for eksempel loggbok, små utsjekker eller samtaler.</p> <p>I klasser vil man oppleve å ha elever som er sårbare i perioder eller som av andre grunner er spesielt sårbare. Det ukentlige arbeidet skal ha spesielt fokus på de som er i en sårbar situasjon, eller har en sårbarhet på et bestemt tidspunkt. Hvordan deres situasjon er og eventuelle tiltak eller justeringer som skal gjøres for å ivareta eleven og de sårbarhetene eleven har eller viser.</p>	<p>Kontaktlærere</p> <p>Utvides med rektor, sosiallærer og spesped.anstv dersom arbeidet i klassen ikke har greid å gi alle et trygt og godt skolemiljø. Dersom dette ikke fører fram, ber skolen om støtte fra PPT.</p>
Miljøet på SFO	Det sosiale miljøet i SFO er tema i de faste ukentlige møtene på SFO.	<p>SFO-leder</p> <p>Utvides med kontaktlærer, rektor, sosiallærer og spesped.anstv dersom arbeidet på SFO ikke har greid å gi alle et trygt og godt skolemiljø.</p>
Hver høst		
Elevundersøkelsen	Elevundersøkelsen gjennomføres for alle elevene på 5. – 10. trinn. Resultatene analyseres av rektor/ledergruppen og alle ansatte. Analysen legges fram for elevrådet, SU og FAU. På bakgrunn av analysene og gjennomgang avgjøres det hvordan skolen skal følge opp funn/resultater fra undersøkelsen for å forbedre elevenes skolemiljø.	Rektor og kontaktlærere

	Vi følger opp Elevundersøkelsen ihht Udir sin artikkel: https://www.udir.no/tall-og-forskning/brugerundersokelser/administrere-brugerundersokelsene/	
Hver høst og hver vår		
Faste undersøkelser.	Undersøkelsene gjennomføres, bearbeides og drøftes med rektor – videre oppfølging avklares: <ul style="list-style-type: none"> - Klassetrivselsundersøkelsen med sosiogrammer - Skolegårdsundersøkelsen - Klassegjennomgang (relasjon lærer(e) – elev(er)) 	Kontaktlærer
Faste samtaler med fokus på trygghet og trivsel	Dersom det kommer opp forhold som har betydning for elevens skolemiljø, skal dette varsles til rektor og utfordringen skal følges opp: <ul style="list-style-type: none"> - Elevsamtaler (elev og kontaktlærer) - Utviklingssamtaler (elev, foreldre, kontaktlærer, faglærer, andre lærere som har ansvar for elevens utvikling på skolen) 	
Ulike råd og foreldremøter	- Elevrådet – tematiserer trivsel, mobbing og krenkelses og gir innspill til hvordan skolen bør arbeide videre med temaet	Elevrådskontakt
	- Foreldremøter - tematiserer trivsel, mobbing og krenkelses og gir innspill til hvordan skolen bør arbeide videre med temaet	Kontaktlærer
	- SU, FAU - tematiserer trivsel, mobbing og krenkelses og gir innspill til hvordan skolen bør arbeide videre med temaet	Rektor

[Tilbake til søkesiden](#)

Vedlegg 3B - Dette gjør jeg når jeg går inspeksjon

Dette har elevene fortalt de synes er viktig i forbindelse med inspeksjon:		
<p><i>At alle voksne; kommer til inspeksjon til riktig tid, at de voksne er synlige og griper inn når noe skjer, ordner opp og ikke sier «ta det opp med læreren din når du kommer inn til time». Det er også viktig for elevene at det er nok voksne ute og at de voksne er på de stedene som det kan skje noe på.</i></p> <p><i>De voksne som skal ordne opp må gjøre det på en rettferdig måte. De må ikke bare være opptatt av den som har blitt krenket, men de må også finne ut hvordan den som har gjort noe har det for det, kan være en grunn til at det skjer.</i></p>		
Innhold:	Tema:	Slik gjør jeg det:
<p>Jeg skaffer meg oversikt</p> <p>Jeg plasserer meg og gir veiledning til elever på en slik måte at jeg alltid har oversikt over hele området jeg har ansvar for.</p>	Bevegelse	<ul style="list-style-type: none"> - Jeg beveger meg hele tiden slik at jeg kommer i kontakt med så mange elever som mulig - Jeg beveger meg uten et fast mønster slik at elevene ikke forutser når jeg kommer - Jeg har et mål om å bevege meg innenfor alle stedene hvor elevene oppholder seg - Jeg er spesielt oppmerksom på områder hvor jeg vet det kan oppstå konflikter
	Oppmerksomhet	<ul style="list-style-type: none"> - Jeg ser og lytter hele tiden på de aktivitetene slik at jeg vet hva som foregår - Jeg ser etter ønsket og uønsket atferd - Jeg ser etter tegn til positiv samhandling for å kunne gi oppmuntring til mer av den ønskede atferden (lommelykta til MOT)
<p>Jeg er bevisst min væremåte</p> <p>Jeg er positiv, oppmuntrer og støtter opp og forsterker positiv atferd jeg ser og hører.</p>	Positiv involvering	<ul style="list-style-type: none"> - Jeg involverer meg ofte i det elevene er opptatt av - Jeg er åpen, vennlig og hjelpsom - Jeg gir spesifikk, positiv oppmerksomhet til positiv atferd
	Oppmuntring	<ul style="list-style-type: none"> - Jeg gir anerkjennelse til spesifikk, positiv atferd - Jeg gir anerkjennelsen så raskt som mulig - Jeg bruker 9:1 regelen slik MOT-bruker den
<p>Jeg håndterer situasjoner</p> <p>Jeg håndterer problematferd på en konsekvent måte som vi har blitt enige om på mini skole. Jeg gir milde, rimelige og forutsigbare korreksjoner og konsekvenser.</p>	Håndtere problematferd	<ul style="list-style-type: none"> - Jeg korrigerer problematferd på en ikke-konfronterende måte umiddelbar når noe skjer - Jeg fokuserer spesifikt på den atferden som skal stoppe/oppføre - Jeg er rolig og bruker et enkelt språk - Jeg er vennlig og bestemt - Jeg bruker STOPP-tegnet (MOT) - Jeg opptrer rettferdig - Jeg håndterer situasjonen på tomannshånd for å gjøre det så privat som mulig og for å unngå at noen av de involverte «taper ansikt»
Regler:	Praktisk gjennomføring	<ul style="list-style-type: none"> - Alle bruker refleksest - Alle vaktskiftene skjer utendørs - Ved planlagt fravær bytter jeg tilsyn med andre - Ved uplanlagt fravær melder jeg fra slik at området mitt får tilsyn

[Tilbake til søkesiden](#)

Vedlegg 3C - Oversikt tidspunkt og områder for tilsyn

Tidspunkt	Område	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag

I tilknytning til inspeksjonsplanen skal denne informasjonen, defineres på den enkelte skole

Kvaliteten på tilsynet vi har med elevene i friminuttene, er et viktig tiltak for å redusere krenkelser og mobbing. Det er særlig viktig at vi holder høyt fokus på de elevene som kan være i sårbare situasjoner. Skolene skal prioritere å ha en god og målrettet tilsynsordning.

Hver skole, i samarbeid med elevene, lager rammer for sin tilsynsordning. Ordningen skal som et minimum beskrive:

- Hvilke områder tilsynet omfatter (eks: fotballbanen, skogkanten, foran, bak osv)
- Hvordan tilsyn før skolestart organiseres
- Hvordan tilsyn i korte friminutt organiseres
- Hvordan tilsyn i matfriminutt organiseres
- Forsterket tilsyn dersom enkeltelever/ grupper av elever trenger det

[Tilbake til søkesiden](#)

Vedlegg, del 4 – Håndtering av krenkelser og mobbing

Plikten til å gripe inn

Alle som arbeider på skolen **skal gripe inn** mot krenkelser, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, hvis det er mulig.

Det som kjennetegner plikten til å gripe inn, er at inngripen skal være forholdsmessig, gjøres uten å krenke eleven, at den skjer umiddelbart og at den skal være egnet til å stoppe en situasjon som pågår og er forholdsvis akutt.

Plikten til å gripe inn er likevel begrenset til inngripen som er mulig å gjennomføre. Hva som er mulig å gjennomføre for de som arbeider på skolen, må vurderes ut fra hensynet til dem og elevene. Grensen for å gripe inn er at den ansatte ikke skal stå i fare for å skade seg selv eller krenke noen av elevene for å stanse situasjonen.

Plikten til å gripe inn vil i noen unntakstilfeller kunne medføre at de som arbeider i skolen må bruke makt og tvang. Regelverket som skal beskytte elevene mot bruk av makt og tvang og regelverk knyttet til nødrett og nødverge beskrives under.

Loveverk som har betydning for inngripen i skolen og unntakstilfeller hvor bruk av nødrett/nødverge kan være aktuelt.

Barnekonvensjonen artikkel 19

Det følger av barnekonvensjonen [artikkel 19](#) at barn skal beskyttes mot alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbruk.

Opplæringsloven kapittel 9A – skolens omsorgsplikt

Alle elever har rett og plikt til grunnskoleopplæring og rett til videregående opplæring. Elevene har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Skoleeier/skolen har ansvar for at elevene er trygge på skolen. Skolen har et omsorgsansvar overfor alle elevene i skoletiden.

Det kan oppstå situasjoner hvor skolens personale opplever at det er nødvendig å gripe inn for å hindre at en elev skader seg selv, andre elever, ansatte eller gjenstander. Personalet har en plikt til å gripe inn for å hindre at eleven skader eller plager andre, eller skader seg selv eller eiendom.

Barneloven

I [barneloven § 30](#) tredje ledd står det at barn ikke må bli utsatt for vold eller på annen måte bli behandlet slik at den fysiske eller psykiske helsen blir utsatt for skade eller fare. Det er forbudt å bruke vold og skremmende eller plagsom oppførsel, eller annen hensynsløs adferd overfor barn.

Tiltak som ikke er inngripende

I noen tilfeller kan det være behov for tiltak for f.eks. å hjelpe en elev med funksjonsnedsettelse. Tiltak som ikke hindrer eller begrenser elevens bevegelsesfrihet, men kun gir støtte, anses ikke som inngripende og krever derfor ikke et rettsgrunnlag. Et eksempel på dette vil være et støttende belte rundt magen for at det skal være lettere å holde seg oppe i rullestolen, og andre former for støtteinnretninger. Det er en forutsetning at eleven ikke motsetter seg tiltaket. Tiltak av denne typen bør alltid brukes i samarbeid med foreldrene.

Å påvirke en elev gjennom å gi en beskjed eller gjennom minimal bruk av fysisk kontakt, f.eks. å be en elev om å forlate klasserommet eller å lede eleven forsiktig ut av rommet, anses heller ikke som et inngripende tiltak som krever særskilt hjemmel. Dette kan du lese mer i vårt rundskriv om ordensreglement, [Udir 8-2014](#) pkt. 8.

Tiltak som er inngripende

Elevenes fysiske integritet har et sterkt rettslig vern. Inngripende tiltak krever et rettsgrunnlag, enten samtykke eller lovhjemmel. Opplæringsloven inneholder ikke hjemmel til å bruke tvang. Utover skolebytte i grunnskolen, sanksjoner nedfelt i skolens ordensreglement og konkrete tiltak i en skolemiljøsak, er det heller ikke hjemmel i opplæringsloven til å bruke andre inngripende tiltak overfor elevene.

Etter andre regler er det en viss adgang til å bruke tvang eller andre inngripende tiltak overfor elever når dette er nødvendig. Det er først og fremst straffelovens bestemmelser om nødverge og nødrett, informert samtykke og bestemmelser i helselovgivningen som gir rettsgrunnlag for slike tiltak. Se under.

Bruk av tvang og makt i skoletiden etter helselovgivningen

I helse- og omsorgstjenesteloven [kapittel 9](#) er det hjemmel for å bruke tvang og makt som ledd i nærmere angitte helse- og omsorgstjenester, når dette er nødvendig for å hindre eller begrense vesentlig skade på personen selv eller andre.

Reglene gjelder for personer som har diagnosen psykisk utviklingshemming når det er fattet vedtak om helse- og omsorgstjenester, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 9-2. Det er nå avklart at for elever med denne diagnosen som har et vedtak etter kapittel 9, så kan tiltakene også gjennomføres på skolen i skoletiden av personell fra helse- og omsorgstjenesten, forutsatt at vedtakene (tjenestevedtaket og kapittel 9-vedtaket) også gjelder der. Dette følger blant annet av Helsedirektoratets [rundskriv IS-10/2015](#) punkt 4.2.3 hvor det står følgende:

«Når det gjelder barn og unge som har vedtak etter kapittel 9, har Kunnskapsdepartementet lagt til grunn at opplæringslova ikke i seg selv er til hinder for at tiltakene også kan gjennomføres når eleven befinner seg skolen i skoletiden. For at skolen bl.a. skal kunne ivareta sitt ansvar for forsvarlig undervisning og for elevenes fysiske- og psykososiale arbeidsmiljø, er det imidlertid en forutsetning at skolens ledelse samtykker til at tiltakene kan gjennomføres når eleven er på skolen. Det er videre en forutsetning at tiltakene gjennomføres som ledd i tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven, og at tiltakene gjennomføres av personell fra helse- og omsorgstjenesten.»

Skolens ledelse må samtykke til at tiltakene kan gjennomføres. Det er en forutsetning at tiltakene gjennomføres av personell fra helse- og omsorgssektoren og som et ledd i tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven.

Hvis det er behov for å gjennomføre et tiltak som ikke kan hjemles i et kapittel 9-vedtak, f.eks. fordi tiltaket er ledd i opplæringen, eller elevens kapittel 9-vedtak ikke omfatter det aktuelle tiltaket, må bruk av eventuelle inngripende tiltak. Det er derfor viktig at skolens personell har kjennskap til hvordan de best mulig kan forebygge behov for tvangsbruk overfor alle elever hvor det kan være slik risiko.

Bruk av nødverge/nødrett

Hvis det oppstår en situasjon hvor skolens personale opplever at det er nødvendig å gripe inn for hindre at en elev skader seg selv eller andre, så må eventuell bruk av fysisk makt vurderes opp mot reglene i straffeloven om forbud mot blant annet kroppskrenkelser.

Begrepet er endret i den nye straffeloven; tidligere ble dette kalt legemsfornærmelse/legemsbeskadigelse. Dersom en handling regnes som en kroppskrenkelse, vil den normalt være straffbar og ikke tillatt. I forarbeidene til bestemmelsen i straffeloven om kroppskrenkelse vises det eksempler på når handlingen ikke regnes som en kroppskrenkelse (Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) merknad til § 271 om kroppskrenkelse side 173):

«Det er ingen tvil om at barn nyter det samme vern mot fysisk integritetskrenkelse som voksne, hvilket betyr at all form for fysisk maktanvendelse som har karakter av avstraffelse omfattes av gjerningsbeskrivelsen. Straffansvaret må i utgangspunktet avgrenses i overensstemmelse med forbudet i barneloven § 30 tredje ledd om å utsette barn for vold. Straffansvaret for kroppskrenkelse må imidlertid avgrenses mot maktanvendelse i beskyttelses- eller omsorgsøyemed. Med dette siktes det til for eksempel å, bestemt føre barnets hånd bort fra et brennende lys, eller å bære et motvillig barn med seg ut av et butikklokale. Det må være klart at man i tilfeller som disse ikke har å gjøre med en kroppskrenkelse det settes straff for i § 271. Det må altså skilles mellom handlinger som består i å gripe inn og verne eller beskytte barnet eller andre personer eller gjenstander, og handlinger som har karakter av umiddelbar eller etterfølgende fysisk avstraffelse av barnet.»

Selv om en handling regnes som en kroppskrenkelse er den likevel ikke straffbar hvis handlingen regnes som en nødretts- eller nødvergehandling, se straffeloven §§ 17 og 18. Adgangen til å bruke nødrett og nødverge er snever, og kan bare brukes når det er nødvendig for å forsvare noen eller noe mot risiko for skade.

Eksempler på nødrett/nødverge kan være en situasjon hvor en lærer må bruke fysisk makt for å hindre at en elev skader seg selv eller andre, eller skader fast eiendom eller løsøre. Det kan for eksempel være nødvendig å bruke fysisk makt for å stoppe en slåsskamp, beskytte elever eller seg selv mot en elev som opptrer truende og voldelig, eller stanse en elev som forsøker å ødelegge eiendeler.

Det må vurderes i det enkelte tilfelle om vilkårene for nødverge eller nødrett er oppfylt. For å unngå at det oppstår en situasjon hvor det er nødvendig å gripe inn med nødverge/nødrett er det viktig å ha kjennskap til elevenes utfordringer og forsøke å forebygge at slike situasjoner oppstår. I slike tilfeller vil personell fra helse- og omsorgstjenesten som kjenner elevens spesielle utfordringer og behov knyttet til diagnose eller andre forhold, f.eks. Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) eller habiliteringstjenesten i spesialisthelsetjenesten, kunne gi veiledning.

Det er også viktig at personalet er forberedt på hvordan en nødretts- eller nødvergesituasjon kan håndteres. Ved å lage rutiner og prosedyrer for hvordan skolen skal håndtere en nødretts- eller nødvergesituasjon, kan det bidra til å sikre at de skadeavvergende tiltakene i størst mulig grad er forholdsmessige og forsvarlige, og at det gjennomføres på en forutsigbar måte for de involverte.

Denne informasjonen skal gjennomgås i personalet hver høst ved oppstarta av nytt skoleår. Bruk av makt og tvang er ikke hjemlet i opplæringsloven, og bruk av makt og tvang mot elever skal, dersom det forekommer, meldes i kommunens avvikssystem – Compilo.

Oppfølging av hendelser hvor ansatt på skolen har brukt makt eller tvang overfor en elev

Fase 1:	Retten etter hendelsen - ivaretagelse
	<ul style="list-style-type: none"> • Sørge for at hendelsen hvor det var fare for at eleven skulle skade seg selv eller andre avsluttes • Sørge for første ivaretagelse for involverte elev/elever (utøver og utsatte)
Fase 2	Så snart som mulig etter hendelse - varsle
Den som har utført makt eller tvang, skal:	<ul style="list-style-type: none"> • Varsle rektor om hendelsen • Beskrive hendelsen i avvikssystemet (ingen personlig informasjon skal komme fram i meldingen)
Rektor, den som utførte mak/tvang + kontaktlærer:	<ul style="list-style-type: none"> • Avklare hvordan eleven skal følges opp etter hendelsen • Avklare hvordan foreldre skal varsles om hendelsen • Varsle skoleeier om hendelsen
Fase 3:	Oppfølging – undersøke og utarbeide tiltaksplan
Rektor sikrer at:	<ul style="list-style-type: none"> • Situasjonen følges opp som en ordinær skolemiljøsak • Dette innebærer at skolen gjennomfører undersøkelser og utarbeide tiltaksplan for å sikre at eleven får et trygt og godt skolemiljø igjen.

[Tilbake til søkesiden](#)

Plikten til å varsle, beskrivelse av alvorlighetsgrad inngår – skal være tilgjengelig og synlig på alle skoler

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Du kan ha fått mistanke gjennom observasjoner av eleven, tilbakemeldinger fra medelever, foreldre, sosiale medier, tilbakemeldinger i undersøkelser eller at eleven selv har fortalt at den ikke har det trygt eller godt.

Inndeling av varsling sett opp mot alvorlighetsgrad

Jeg får mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø	Eksempler på ulike alvorlighetsgrad	Hvem og når varsler jeg?	Dokumentasjon
<ul style="list-style-type: none"> Jeg opplever saken har høy alvorlighetsgrad 	<ul style="list-style-type: none"> særlig voldelig særlig identitetskrenkende flere mobber/krenker enkeltelev krenkelsen har pågått over lang tid uten løsning digitale krenkelser på tvers av skoler grove trusler i hverdagen eller digitalt voksen som krenker 	<p>Jeg varsler rektor straks, eller så snart situasjonen gjør det mulig for meg å varsle.</p> <p>Rektor varsler skoleeier så snart situasjonen gjør det mulig å varsle.</p>	Vi beskriver hendelsen, når det skjedde og når det ble varslet, i avtalt skjema.
<ul style="list-style-type: none"> Jeg opplever saken har middels alvorlighetsgrad 	<ul style="list-style-type: none"> Eleven viser/forteller at den ikke har det trygt og godt eleven viser utrygghet, frustrasjon, mistriivsel gjennom sin uttrykksform Endringer i det sosiale samspillet mellom elevene eller i klassemiljøet Undersøkelse, kartlegging, beskjed fra foreldre/medelever aktivitet i sosiale medier som vekker mistanke 	Jeg varsler rektor samme dag / innen utgangen av skoledagen	Vi beskriver hendelsen, når det skjedde og når det ble varslet, i avtalt skjema.
<ul style="list-style-type: none"> Jeg opplever saken har lav alvorlighetsgrad 	<ul style="list-style-type: none"> Hendelser som løser seg gjennom veiledning, samtale, korrigerende, ved å trene på ferdighet etc. 	Jeg varsler rektor, eller den rektor har delegert ansvaret til, i den ukentlige oppsummeringen	Vi beskriver hendelsen, når det skjedde og når det ble varslet, i avtalt skjema.

[Tilbake til søkesiden](#)

Varsel til rektor/skoleeier – ved mistanke/kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø eller har opplevd en krenkelse

Dato:	Dette varselet er skrevet av:	Min rolle i skolen er:
Elevenes navn:	Klasse:	Elevenes kontaktlærer:

	Mistanke/kjennskap	Kryss av:	9 A-4/9 A-5	Kryss av:
Jeg melder fra om at jeg, i dag, har fått:	1 mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø		§ 9 A-4 – eleven sitt skolemiljø	
	2 kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø		§ 9 A-5 – krenkelse av voksen på skolen	

Del A: Fylles ut ved mistanke:

Beskriv det som gjør at du har mistanke om at eleven ikke har det trygt og godt skolemiljø, eller er utsatt for en krenkelse.

(Eks: hva du har observert, beskjeder du har fått fra medelever/foreldre/andre, sett i sosiale medier, sett av endret atferd hos enkeltelev/klasse/gruppe mm)

Del B1: Fylles ut ved kjennskap: (Fyll også ut del B2)

Skriv hvilken informasjon du har fått, hva eleven/andre har fortalt eller vist deg som gjør at eleven opplever mistriksel, usikkerhet, utrygghet eller ikke å ha et trygt og godt skolemiljø:

Del B2: Dette gjorde jeg da jeg fikk kjennskap til saken:

	Ja/Nei	Hvis du krysser JA – beskriv situasjonen og hvordan du håndterte den
Aktuelt etter oppl. § 9 A-4 og § 9 A-5		
• Jeg grep inn fysisk for å stanse situasjonen som pågikk		
• Jeg grep inn verbalt for å stanse situasjon som pågikk		
• Jeg fulgte opp hendelse ved å snakke med den som ble utsatt for krenkelsen		
Kun aktuelt i saker etter oppl. § 9 A-4		
• Jeg fulgte opp hendelse ved å snakke med den som utførte krenkelse		
• Jeg har informert foreldrene til den som ble utsatt om det som skjedde og hvordan situasjonen ble håndtert		
• Jeg har informert foreldrene til den som utførte krenkelsen om det som skjedde og hvordan situasjonen ble håndtert		

Informasjon om tidspunktet varselet ble levert:

Varsel om:	Ble levert til	Dato:	Tidspunkt:
§ 9 A-4 – eleven sitt skolemiljø	rektor:		

§ 9 A-5 – krenkelse gjort av voksen på skolen	rektor:		
§ 9 A-5 – krenkelse gjort av leder på skolen	skoleeier:		

**Dokumentet skal være tilgjengelig for alle ansatte på skolen.
Rektor har ansvar for, og skal sørge for, at alle varsel dokumenteres og arkiveres forsvarlig.**

[Tilbake til søkesiden](#)

Subjektive og objektive krenkelser

Det er ikke elevens subjektive oppfatning alene som avgjør om en som arbeider på skolen har opptrådt krenkende. Krenkelsesbegrepet er objektivt og en helhetlig vurdering må gjøres for å ta stilling til om noe er en krenkelse.

Selv om helhetsvurderingen kommer til at den voksnes handling ikke er krenkende, kan det være behov for å følge opp hendelsen med å sette inn tiltak som følger av elevens subjektive opplevelse av at forholdet i skolemiljøet ikke oppleves som trygt og godt.

Under følger en opplisting som kan være til hjelp i den helhetlige vurderingen av om noe er en krenkelse.

Krenkelser	Ikke krenkelser
<p><i>Ses i sammenheng med barns særlige rettsvern i Grunnloven § 104 tredje ledd – Barns har rett til vern om sin personlige integritet.</i></p> <p>Eksempler på fysiske / kroppslige integritetskrenkelser – fysisk skade eller smerte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skyve/dytte/trekke/dra • Holde fast • Vold • Straff • Mishandling • Seksuell utnyttelse/atferd • Utidig/unødvendig innblanding i barnets privatliv/eiendeler/gjenstander/privilegier <p>Eksempler på psykiske krenkelser – ord, kroppsspråk/blikk og stemmebruk/tonefall:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forlate/overse/avvise/avvise følelser • Begrensning av selvbestemmelse/selvutfoldelse • Trusler • Slå i bordet/veggen/døra • Uthenging, latterliggjøring • Utskjelling/kalle- eller klengenavn • Kontrollere hva som gjøres/hvem man er sammen med • Bruk av sarkasme/ironi • Kjefting/roping når man irettesettelse • Uforklarlig forskjellsbehandling • Manglende anerkjennelse og respekt <p><i>Kan for eksempel føre til at barnet føler seg «liten», skyldig, mindreverdige, redd, trist og usikker.</i></p>	<p><i>Ses i sammenheng med at alle ansatte skal gripe inn mot mobbing, vold, diskriminering og trakassering, jf. oppl. § 9 A-4 første ledd.</i></p> <p>Eksempler på fysiske ikke-krenkelser:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lede eleven med hånden • Oppfordre eleven til å forlate rommet/sette seg ned / flytte seg • Kroppskrenkelse i situasjon med nødverge (jf. straffeloven § 18 sin definisjon – lovlig selvforsvar mot et angrep på person eller eiendom som ikke overskrider det opprinnelige angrepet når det gjelder styrke og farlighetsgrad) <p>Eksempler på andre ikke-krenkende situasjoner:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veiledende irettesettelse, korrigerende – med lærings- og utviklingsfokus • Faglig uenighet og korrigerende • Gi lekser og sette karakterer <p><i>Kan for eksempel føre til at eleven ikke opplever å ha en trygg relasjon til den voksne.</i></p>
<p>Krenkelsesbegrepet er objektivt og beror på en helhetsvurdering. Hva som oppleves som krenkende er ikke nødvendigvis likt fra elev til elev.</p>	

[Tilbake til søkesiden](#)

Plikten til å undersøke saken

Generelt om observasjon

Observasjon – er å se etter noe med en særlig oppmerksomhet

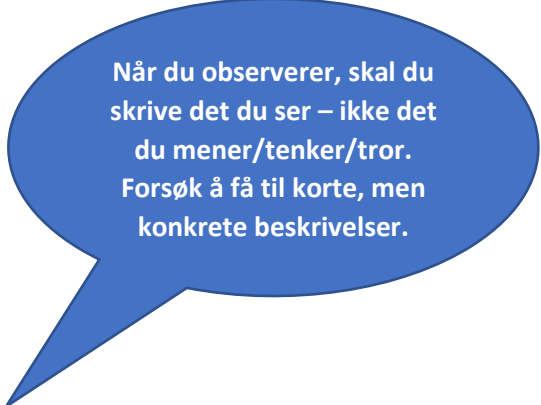
For å klare å sette inn de rette tiltakene, må skolen undersøke grundig for å kunne vite mest mulig om situasjonen som gjør eleven utrygg. I tillegg til de undersøkelsene man kan gjøre på skolen kan det også være hensiktsmessig å kartlegge relasjoner og interaksjon mellom elever i sosiale medier.

- **Systematisk observasjon** - Det planlegges på forhånd hvilke handlinger, aktiviteter eller situasjoner man skal observere. Det man ser skrives ned i observasjonsskjema fortløpende.
- **Usystematisk observasjon** - Observasjon uten planlagt tidspunkt, kontekst og innhold.

Forarbeid til observasjon

Det er forskjell på om dere skal observere miljøet i en klasse som et forebyggende tiltak, eller om dere skal observere relasjoner mellom elever i en skolemiljøsak. Jo tydeligere svar dere klarer å gi på disse spørsmålene, jo bedre er det både for de systematiske og usystematiske observasjonene. Et godt forarbeid legger grunnlag for observasjonenes pålitelighet og gyldighet

- hva skal vi observere?
- hvem skal vi observere?
- hvem av oss skal observere?
- hvor skal observasjonene foregå?
- når skal observasjonene gjennomføres?
- hvor lenge skal observasjonene foregå?
- hvem skal vite om observasjonene?
- hvordan skal vi dokumentere observasjonene?
- hvem skal være med og drøfte observasjonene?

Når du observerer, skal du skrive det du ser – ikke det du mener/tenker/tror. Forsøk å få til korte, men konkrete beskrivelser.

Gjennomføring av observasjon

Det er viktig at flere deltar i observasjonen, fordi dette sikrer at flere kan bidra til å tolke situasjonen. Observasjonene vi gjør skal være mest mulig beskrivende og minst mulig tolkende eks:

- «Gunnar gikk bort til Håkon og sa: Du er en drittunge som bare lager kvalm" – **beskrivende**
- "Gunnar gikk med sinne i blikket bort til Håkon og sa med høy og skingrende stemme: Du er en drittunge som bare lager kvalm!" - **tolkende**

Etterarbeid til observasjonene

Observasjonene **analyseres** i lys av hvilke tiltak som kan føre til positive endringer for elevene, klassen og skolen. Observasjon bør også brukes for å undersøke om tiltakene fungerer.

Tiltakene dere setter inn, som et resultat av analysene, er det viktigste i etterarbeidet. Det finnes ingen fasit for hva som er egnede tiltak for den enkelte elev uavhengig av kontekst. Hver situasjon hvor elever ikke opplever å ha et trygt og godt skolemiljø er unik, og krever tilpassede tiltak. Dere må også vurdere barnets beste opp mot tiltakene der velger ut fra elevenes situasjon og behov. Å undersøke hva som er elevens syn, er nødvendig for å kunne vurdere hva som er barnets beste.

Tilbake til «[Plikten til å undersøke](#)»

[Tilbake til søkesiden](#)

Plan for mulig innhold og systematisk oppsett for å gjennomføre observasjon

Ressurs 1 – undersøke/observere – i skoletid og ulike overganger

Kontekst	Tidspunkt/aktivitet	Eksempler på hva som kan observeres
Utelek / uteaktivitet	<ul style="list-style-type: none"> Organiserte aktiviteter Uorganiserte aktiviteter 	<ul style="list-style-type: none"> Prososiale handlinger Lekferdigheter Følelsesregulering Språkferdigheter og kommunikasjonsstil Atferd Triggere/utløserer Hvem inviteres ikke inn i lek eller grupper i klassen og i friminutt? Hvem blir "borte" i elevgruppen? Hvem tar mye plass og er det noen som ikke får plass? Hvem tar positive eller negative initiativ? Hvem får positiv eller negativ respons fra de andre i samarbeid? Hva er tonen blant elevene på skolen og i digitale flater?
Friminutt	<ul style="list-style-type: none"> Før skolestart De ulike friminuttene Etter skolestart 	
Innelek / inneaktivitet	<ul style="list-style-type: none"> Organiserte aktiviteter Uorganiserte aktiviteter 	
SFO-tid	<ul style="list-style-type: none"> Organiserte aktiviteter Uorganiserte aktiviteter 	
Overganger	<ul style="list-style-type: none"> Mellom i overgang til nye fag Individuelt arbeid - gruppearbeid En læringsaktivitet - annen læringsaktivitet Spising – garderobe Garderobe – friminutt/ute - garderobe Gymtime – garderobe - gymtime Skole – SFO - skole Hente- og bringesituasjoner 	
Undervisningssituasjoner	<ul style="list-style-type: none"> Kjent lærer med relasjon til eleven Ukjent lærer / vikar uten relasjon Samarbeidsoppgaver Individuelle oppgaver Digitale oppgaver Fysiske oppgaver Teoretiske oppgaver 	
Praktiske områder	<ul style="list-style-type: none"> Påkledning Garderobe 	

Hvem observerer?	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
Sett inn navn	Sett inn hvor og når observasjonen skal foregå				
	Sett inn hva som skal observeres				

Tilbake til «[Plikten til å undersøke](#)»

[Tilbake til søkesiden](#)

Ressurs 2 - undersøke/observere – ulike ferdigheter

Observasjonsområde	I liten grad	Helt ordinært	I stor grad
Prososiale ferdigheter			
Eleven er hjelpsom, hjelper ofte andre			
Eleven hjelper ofte de voksne			
Eleven oppmuntrer andre gjennom ord og handlinger			
Eleven trøster og viser omsorg for medelever gjennom ord og handlinger			
Leke- aktivitetsferdigheter			
Eleven kommer raskt i gang med lek/aktivitet			
Eleven tar initiativ til lek /aktivitet			
Eleven blir ofte invitert inn / spurt om å delta i lek /aktivitet			
Eleven blir ofte ekskludert fra lek / aktivitet			
Eleven går ofte alene når lek /aktivitet pågår			
Eleven står ofte og ser på lek / aktivitet som foregår			
Eleven gir uttrykk for at den ikke ønsker å delta i samspillet med de andre elevene			
Følelsesregulering			
Eleven setter ord på egne følelser			
Eleven har et tydelig /sterkt kroppsspråk			
Eleven setter ord på hva den tror andre mener/føler			
Eleven viser egne følelser			
Språk- og kommunikasjonsferdigheter			
Eleven snakker med andre elever			
Eleven tar verbal kontakt med andre elever			
Eleven snakker hyggelig til andre elever			
Eleven omtaler andre elever positivt			
Eleven omtaler andre elever nedsettende / negativt			
Eleven tar kontakt med andre elever på fysiske måter (skubbing, dytting, slag og spark)			
Atferd (mobbeatferd/makt)			
Eleven bestemmer hva som skal gjøres i leken / aktiviteten			
Eleven bestemmer hvem som skal være med i leken / aktiviteten			
Eleven bestemmer hvilken rolle andre skal ha i leken / aktiviteten			
Triggere			
Eleven påvirkes av verbale henvendelser fra medelever / voksne			
Eleven påvirkes av lyder i omgivelsene eller fra medelever /voksne			
Eleven påvirkes av fysisk kontakt med medelever /voksne			

Tilbake til «[Plikten til å undersøke](#)»

[Tilbake til søkesiden](#)

Ressurs 3 – undersøke/observere - samspill og kommunikasjon

Observasjon av samspill og kommunikasjon	Gjengivelse/beskrivelse av det som ble observert	Analyse/tolkning av observasjonen
Hvem sier hva, og til hvem?		
Hva kjennetegner kroppsspråket som benyttes?		
Hvilke handlinger ser du under observasjonen?		
Annet:		

Tilbake til «[Plikten til å undersøke](#)»

[Tilbake til søkesiden](#)

Ressurs 4 - undersøke/observere - i klasserom

Klasse:	
Enkeltelev:	
Observatør:	
Varighet på observasjonen:	
Dato:	

1 Organisering

Undervisningsform	Eks: Gjennomgang lærer, arbeid to og to, stasjoner, gruppearbeid, utforskende læring, elevaktiv læring med mer
Antall voksne	Eks: Antall voksne i rommet, hvordan de er plassert, oppgaver de har
Organisering av elevene	Eks: Plassering, en og en, to og to, grupper, lytteplassering, andre
Antall elever	Eks: antall elever som er til stede under observasjonen

2 Klassemiljø

	Hva observerer/ser du?	Din egen tolkning av det du observerte:
Elevdeltakelse		
Lærerens rolle: relasjon, varme og kontroll		
Elevenes verbale og nonverbale kontakt		

3 Elevens rolle:

	Hva observerer/ser du?	Din egen tolkning av det du observerte:
Kontakt med andre elever verbalt eller nonverbalt	Eks: Hvem tar eleven kontakt med? Hvem tar kontakt med eleven (verbal og nonverbal kontakt)	
Plassering i rommet	Eks: Hvor sitter eleven? Hvem sitter ved siden av, foran og bak osv.	
Deltakelse / aktivitet i undervisningen	Eks: Elevens aktivitet i timen (svarer på oppfordringer, spørsmål, diskusjoner, refleksjoner) Fokus og følger med/følger ikke med	

4 Overgangssituasjoner

	Hva observerer/ser du?	Din egen tolkning av det du observerte:
Lærers rolle	Eks: lærers instruksjoner, veiledning, støtte, rom for å gjøre feil i opplæringa, lærers tilstedeværelse for elevene osv.	
Elevenes kontakt verbalt og nonverbalt	Eks: Hvem snakker med hvem, blikk, utsagn, plassering, nonverbal kontakt osv.	
Enkeltelevens rolle	Eks: Hvem er eleven i kontakt med, plassering, verbale og nonverbale signaler osv.	

5 Oppsummering

Klassemiljø:	Hva tenker du knyttet til det du har sett? Eks: hvem styrer hva blant elevene, hvordan har elevene det i klasserommet, hvordan elevene er mot hverandre i klasserommet, lærers rolle (kontroll, varme)
Enkeltelevens rolle:	Hva tenker du knyttet til det du har sett? Eks: Elevens rolle for miljøet i klassen, hvem styres av hvem, hvem påvirkes av hvem, bidrar eleven positivt/negativt osv

Tilbake til [«Plikten til å undersøke»](#)

[Tilbake til søkesiden](#)

Ressurs 5 - undersøke/observere– kommunikasjon/signaler mellom elever

Type kontakt	Antall fra elev X til Y	Antall fra elev Y til x	Antall fra elev X til Z	Antall fra elev Z til Y
Positiv kommunikasjon/signaler				
Negativ kommunikasjon/signaler				
Positive henvendelser				
Negative henvendelser				
Ignorering av henvendelser				
Positiv respons på henvendelser				
Negativ respons på henvendelser				

Tilbake til «[Plikten til å undersøke](#)»

[Tilbake til søkesiden](#)

Ressurs 6 – undersøke/observere - skolegård

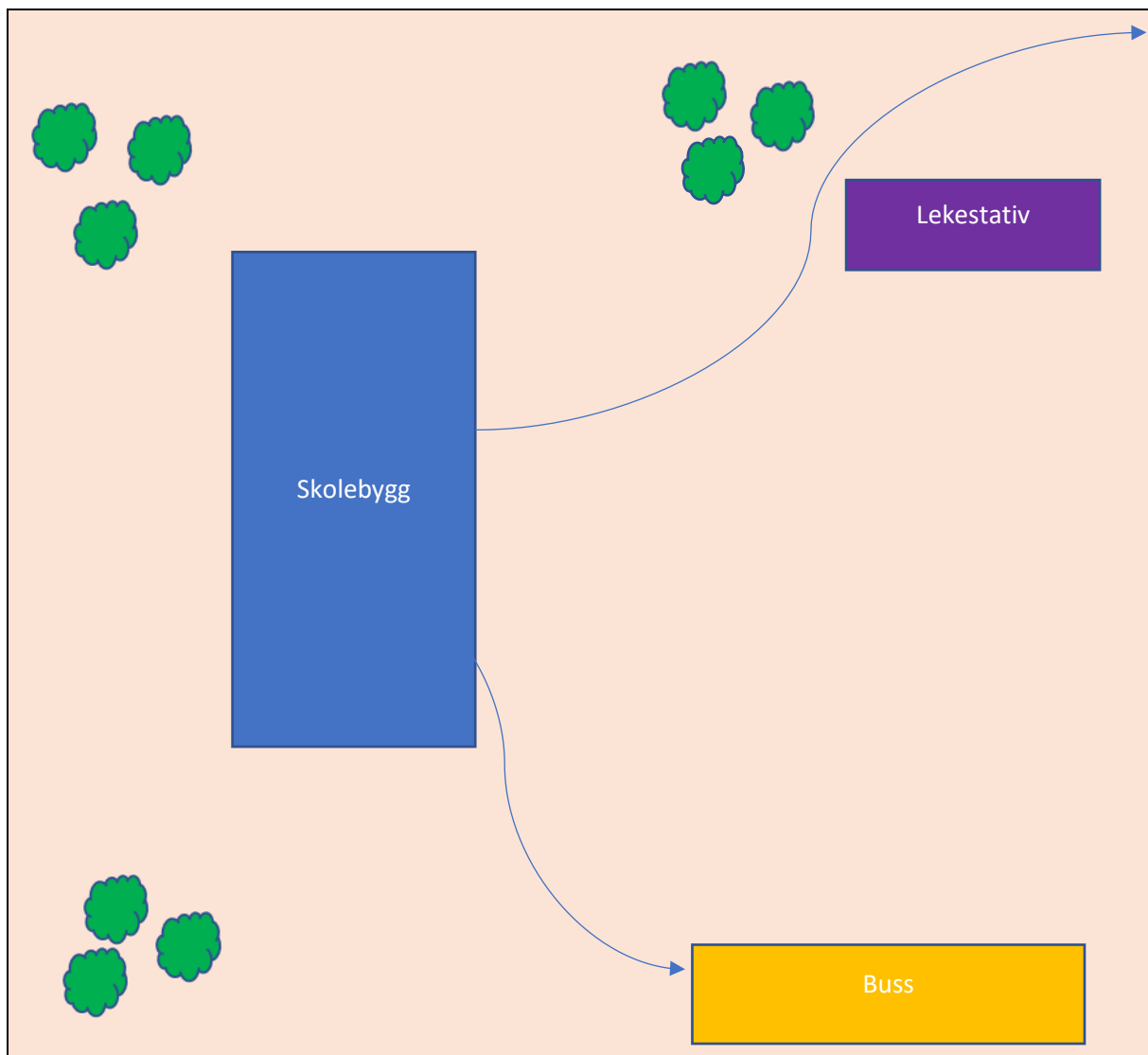
Eksempel på bruk av skolegårdsundersøkelsen:

I samtale med elev som ikke opplever å ha det trygt og godt, kan kontaktlæreren bruke et kart over skolegården som utgangspunkt for samtale med eleven. I samtalen kan eleven bes om å sette kryss på kartet for å få svar på noen spørsmål.

- Hvor liker du å leke? (grønn farge)
- Hvor føler du deg trygg? (oransje farge)
- Hvor føler du deg utrygg? (rød farge)
- Hvor bør det være voksne? (blå farge)

Dersom undersøkelsen gjennomføres med flere elever, kan resultatene oppsummeres, analyseres og brukes som grunnlag for å iverksette trygghetsskapende tiltak i skolegården.

Hver skole må lage kart/skisse av egen skolegård/uteområde hvor alle områdene elevene oppholder seg på framgår.

Tilbake til [«Plikten til å undersøke»](#)

[Tilbake til søkesiden](#)

Plikten til å dokumentere

På skoleeiernivå, skal ha et system for dokumentasjon hvor alle varsler til skoleeier skal dokumenteres

På skolenivå, skal ha et system for dokumentasjon hvor alle varsler til rektor dokumenteres slik at rektor har fullstendig oversikt på egen skole.

På klassenivå, skal det dokumenteres at trinnet har skolemiljø oppe som tema i faste ukentlige møter. Eventuelle tiltak som følge av arbeidet på trinnet/teamet skal dokumenteres i for eksempel referat eller annen egnet form.

På elevnivå - Dokumentene som er utarbeidet i denne planen knyttet til delpliktene, *følge med, varsle, undersøke og sette inn tiltak* inngår i dokumentasjonen vi skal ivareta i skolemiljø saker.

På elevnivå vil logg som strukturerer informasjon og tiltak fortløpende i enkeltelevers skolemiljø saker være en naturlig dokumentasjonsform for kontaktlærer for å ha full oversikt i skolemiljø saker.

Arkivering skal skje i Sikker Sak

All dokumentasjon i skolemiljø saker skal legges på elevens mappe i Sikker Sak.

For mer info om dokumentasjon, se også:

Kap. 3.4: Aktivitetsplikten og skolens dokumentasjonskrav = Handlingsløypa vår - klikk [her](#)

[Tilbake til søkesiden](#)

Plikten til å sette inn tiltak

Tips til gjennomføring samtale med elever i skolemiljø saker

Samtalen er utgangspunktet for at dere voksne kan få tilgang til elevenes opplevelser av skolemiljøet. Samtalen er viktig i alle faser i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. Samtaler både med elever som ikke har et trygt og godt skolemiljø, med involverte elever, andre elever, ansatte og foreldrene, er samtaler skolene må være forberedt på å gjennomføre fordi alle ansatte ved en skole har ansvar for å gjennomføre samtaler med elever hvor de tar elevens subjektive opplevelse på alvor.

Hvis relasjonen mellom elev og voksen er trygg og tillitsfull, vil samtalen om mistriksel og mobbing lettere kunne gjennomføres, enn om relasjonen er preget av dårlige erfaringer og mistillit. Noen elever er mer sårbare og stille enn andre, og trenger mer tid og trygghet for å tørre å snakke. Det aller viktigste dere voksne kan gjøre, er å være anerkjennende, åpne og tålmodige i møte med usikkerhet og taushet.

Åpne og undrende spørsmål, interesse og vennlighet er sentralt for å få gode samtaler.

Å lytte til eleven = dialog ikke avhør

Samtalen skal være en dialog og ikke bære preg av å være et «avhør». Det er elevens opplevelse som er i sentrum, ikke den voksnes ideer, refleksjoner og opplevelse av relasjoner eller hendelser. Dette er avhengig av en bevisst lytteinnstilling fra den voksne. Det er viktig å være klar over at lytting ikke er lett, og at ingen får til å lytte bestandig.

Lytting er ikke en teknikk, men en holdning

Kjennetegn på gode lytteferdigheter

- Jeg er mottakelig for det eleven sier og lar ikke tidligere erfaringer «farge» eller få meg til å tenke at det som sies ikke stemmer eller er overdrevent
- Jeg tar elevens opplevelse på alvor fordi jeg har et ønske om å forstå eleven
- Jeg er oppmerksomt til stede og min travelhet hindrer meg ikke i å være en nærværende voksen
- Jeg bekrefter positivt det eleven vil fortelle meg:
  - «Så fint at du sier ifra, Peder. Nå setter vi oss her, så skal du og jeg finne ut av dette her.»
  - «Jeg hører du vil fortelle meg noe viktig, Julia, og jeg vil høre på deg.»
- Hvis samtalen låser seg, bruker jeg dette for å få samtalen på sporet igjen:
  - Jeg anerkjenner elevens følelse – bekrefter at jeg forstår at samtalen kan være vanskelig – «Jeg forstår at denne samtalen kan være vanskelig, og at du blir både sint og frustrert.»
  - Jeg tåler avvisning og viser at jeg fortsatt er der og vil hjelpe og støtte eleven
- Jeg vet at det kan være lurt å legge inn et avbrekk om det blir mye følelser og alt stopper opp. Avbrekket kan være at vi henter et glass vann, eller at vi tar en pause på en times tid, eller blir enige om å vente til neste dag.
- Jeg vurderer om det kan være lurt at eleven tar med seg noen i samtalen som kan gi støtte og trygghet
- Jeg er tydelig på at, det aller viktigste er, elevens egen opplevelse er i sentrum for de tiltakene som vi skal sette inn for at eleven skal få det trygt og godt på skolen igjen.

Jeg avslutter samtalen med å si:

- Hvordan opplevde du denne samtalen?

- Er det mer du har lyst til å fortelle før vi avslutter samtalen?

Eksempelfilmer:

Samtale med en elev som ikke har det trygt og godt elev som har krenket medelev,
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/skolemiljotiltak-undersoke/#samtaler-med-elever>

Lyst til å lære mer om samtaler med barn? Her kan du øve og lære mer om hvordan du kan snakke med barn: <https://www.snakkemedbarn.no/>

Kilde: Omskrevet fra Udir sin nettside: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/skolemiljotiltak-undersoke/#a145761>

[Tilbake til søkesiden](#)

<Kommunens logo>

Informasjon om skolens oppfølging etter melding om bekymring for elevs skolemiljø

Etter opplæringslovens § 9A-1 har alle elever rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Skolen skal arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremme elevenes læringsmiljø, og alle som jobber på skolen har plikt til å arbeide slik at eleven skal oppleve å ha et trygt og godt skolemiljø. Dersom en elev ikke opplever å ha et trygt og godt skolemiljø skal skolen, så langt det er mulig, sette inn egnede tiltak og sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø.

(X skole) mottok den (dato) bekymring for skolemiljøet til (elevens navn) fra foreldrene til (elevens navn) i (samtale/e-post/utviklingsamtale) sa ifra til (kontaktlærer/avdelingsleder/andre) om forhold som har betydning for skolemiljøet til (elevens navn). På bakgrunn av det dere har fortalt oss, vil vi umiddelbart følge ekstra godt med på situasjonen rundt (elevens navn), og kontaktlærer vil holde dere fortløpende oppdatert om situasjonen.

Den umiddelbare oppfølgingen har til hensikt å stanse den pågående situasjonen. I tillegg til dette vil vi sette i gang planlagte observasjoner og andre undersøkelser. Dette vil vi fortelle nærmere om i eget møte, hvor (elevens navn) og dere foreldre inviteres til møte sammen skolens ledelse og kontaktlærer (evt. andre aktuelle - avdelingsleder/SFO-leder)

Vi har satt av tid den (dato) kl. (tidspunkt), på (sted/rom)

I møtet vil vi gi informasjon om skolens rutine for håndtering av skolemiljø saker, og vi vil snakke om situasjonen dere har fortalt oss på skolen om, for å:

- Få så grundig informasjon som mulig om hvordan (elevens navn) opplever situasjonen og skolehverdagen sin
- Fortelle hvordan skolen skal undersøke saken og når dette skal skje
- Avklare videre oppfølging og hvordan informasjon skal gå mellom dere og skolen
- Påbegynne arbeid med aktivitetsplan
- Sette dato for neste oppfølgingsmøte

Dersom tidspunktet som er satt opp ikke passer, ber vi om snarlig tilbakemelding. Tilbakemelding gis til (sett inn navn), (sett inn e-post).

Vi oppfordrer dere til å ta kontakt med skolen før møtet dersom noe er uklart eller dere er usikre på noe. Vi ber dere også ta kontakt dersom det er flere eller andre opplysninger dere tenker vi på skolen bør få.

Med vennlig hilsen

(rektor og kontaktlærer)

(skolens navn)

[Tilbake til søkesiden](#)

<kommunens logo>

Undersøkelser etter henvendelse om at elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Denne undersøkelsen gjelder:

Elevenes navn:	Skole:	Klasse:	Dato:

Kort om hensikten med skolens undersøkelse:

Undersøkelsene har som formål å få frem fakta om en situasjon, bakgrunnen for elevenes opplevelse og hvilke forhold i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet sitt. I undersøkelsen kan det også være behov for å avklare hendelser tilbake i tid eller forhold utenfor skoletiden og skoleområdet, dersom slike dette påvirker elevens skolemiljø.

Dette har eleven fortalt om sitt skolemiljø/skolen fått varsel om:

(Her beskriver/gjengir dere informasjonen dere har fått og oppgir hvem som har gitt informasjon om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.)

Disse undersøkelsene har skolen gjennomført:

Beskrivelse av undersøkelsen og når denne ble gjennomført	Sammendrag av informasjon fra undersøkelsen:	Analyse av undersøkelsen:
(Aktuelle måter å undersøke på, kan være: <i>observasjon</i> (friminutt, overganger, timer, andre settinger), <i>samtaler</i> med involverte elever, samtale med andre som vet noe om saken, ikke-anonyme <i>undersøkelser</i> , kartleggingsverktøy, <i>sosiogram</i> , samtale med foreldre, samtale med andre ansatte)		
Klassetrivsel		

Informasjonen fra undersøkelsene analyseres for å undersøke hvilke tiltak som kan være aktuelle å sette inn. Både hensynet til barnets beste og barnets subjektive opplevelse av situasjonen skal i hensyntas når det drøftes aktuelle tiltak.

På bakgrunn av barnets subjektive opplevelse og analysen av undersøkelsene, er disse tiltakene aktuelle for å kunne sikre at eleven skal få et trygt og godt skolemiljø igjen:

Elevenes opplevelse av situasjonen	Beskriv ønsket situasjon:	Beskriv tiltak som kan være aktuelt for å oppnå ønsket situasjon:
Beskriv problemet eleven opplever		
Beskriv problemet eleven opplever		

Beskriv problemet eleven opplever		
-----------------------------------	--	--

Disse undersøkelsene og analysene brukes som grunnlag for skolens utarbeidelse av tiltaksplanen i den aktuelle saken.

[Tilbake til søkesiden](#)

<kommunens logo>

Internt dokument: Samtale - elev som ikke opplever å ha et trygt og godt skolemiljø

Denne samtalen er gjennomført med:

Elevens navn:	Skole:	Klasse:	Dato:

Kort om hensikten med samtalen:

Skolen skal sørge for eleven blir hørt og får medvirke i egen sak. Dette skal gjøres ved at eleven så fritt som mulig får si hvordan den opplever skolemiljøet sitt, hva som er problemet/utfordringen og hva eleven ser for seg må til for at skolemiljøet skal bli trygt og godt igjen. I skolens arbeid skal barnets beste legges til grunn for de vurderingene og handlingene som skal gjennomføres i etterkant av samtalen med eleven (skal nedfelles i tiltaksplanen til eleven)

NB! Husk å ivareta elevens personvern ved at du ikke utleverer personsensitive opplysninger til andre. Husk også å avklare med eleven hvordan du vil følge opp det dere har snakket om og hvordan eleven skal bli informert om hva som skjer/framdriften i saken fortløpende.

Dette har eleven fortalt om sitt skolemiljø/har skolen fått varsel om:

(Her beskriver/gjengir dere informasjonen dere har fått og oppgir hvem som har gitt informasjon om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.)
--

Oppsummering fra samtalen:

Hva har dere snakket om /hvilke spørsmål er stilt til eleven?	Hva har eleven fortalt?	Hva har eleven fortalt om hvordan den ønsker/trenger for at skolemiljøet skal bli trygt og godt igjen? Skriv også eventuelle forslag du har gitt som skal bidra til å løse utfordringen.

[Tilbake til søkesiden](#)

<kommunens logo>

Internt dokument: Samtale - involvert elev i skolemiljøsak.

Denne samtalen er gjennomført med:

Elevenes navn:	Skole:	Klasse:	Dato:

Kort om hensikten med samtalen:

Skolen skal sørge for at involverte elever blir hørt når de undersøker skolemiljø saker. Barnets beste skal legges til grunn for skolens arbeid, vurderinger og handlinger i saken.

NB! Husk å ivareta elevens personvern ved at det ikke utleverer personsensitive opplysninger til andre.

På hvilken måte er eleven involvert/har eleven betydning i skolemiljø saken?

(Her beskriver dere på hvilken måte eleven er involvert og hvorfor det er behov for å undersøke saken med denne eleven.)

Oppsummering fra samtalen:

Hvilke spørsmål er stilt til den involverte?	Hva har eleven fortalt?	Hvordan skal det eleven har fortalt følges opp videre?

[Tilbake til søkesiden](#)

<kommunens logo>

Tiltaksplan i skolemiljøsak (aktivitetsplan)

Denne planen gjelder for:

Elevens navn:	Skole:	Klasse:	Dato:

Eleven er kjent med det som er skrevet i denne planen, tiltakene som skal gjennomføres og hvordan skolen skal sørge for at skolemiljøet igjen skal bli trygt og godt for eleven.

Informasjonen skolen har fått som har betydning for elevens skolemiljø:

(Her beskriver/gjengir dere informasjonen dere har fått og oppgir hvem som har gitt informasjon om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.)

Slik er elevens opplevelse av situasjonen som påvirker skolemiljøet.

(Her gjengis elevens subjektive opplevelse/beskrivelse av situasjonen/utfordringen. Elevens opplevelse kan fås fram i for eksempel - samtale med trygghetsperson på skolen, via foreldre/andre trygghetspersoner til eleven, gjennom måten eleven viser hvordan den har det, ved at eleven skriver/leser inn/tegner sin opplevelse etc. Det viktigste er at eleven fritt får si/vise hva som er utfordringen/hva som gjør at den ikke opplever å ha det trygt og godt på skolen fordi det danner grunnlag for hvilke tiltak vi senere skal sette inn for å hjelpe eleven.)

Tiltak eleven mener vil kunne bidra til å løse utfordringen:

(Eleven har ikke ansvar for å komme opp med løsninger, men kan i noen tilfeller ha en klar oppfatning av hva som må til for at den skal få det trygt og godt. Dersom eleven selv har forslag til hvordan situasjonen kan løses eller hva som skal til for at den skal oppleve at en trygg og god skolehverdag igjen, kan det beskrives her.)

Informasjon fra skolen sine undersøkelser

(Her beskrives hvordan skolen har fått fram fakta om situasjonen og hva som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet sitt – altså ikke skaffe/vurdere bevis for eller mot at eleven er blitt krenket eller mobbet. I tillegg til forhold på skolen (individ-, klasse- og skolenivå, kan det også være behov for å undersøke om hendelser tilbake i tid, sosiale medier og forhold utenfor skolen)

Tidligere aktivitetsplaner:

- Dato
- Dato

Tidligere aktivitetsplaner, datert (sett inn dato) og (sett inn dato) erstattes av denne planen, datert (sett inn dato)

Denne planen og tiltakene i den, tar utgangspunkt i hvordan eleven har beskrevet og opplever sitt skolemiljø. Tiltakene skal sørge for at eleven får det trygt og godt på skolen igjen.

Hovedmål:

X skal oppleve å ha et trygt og godt skolemiljø. X har beskrevet det som oppleves som utfordrende og under beskriver vi de tiltakene skolen setter inn for at x skal oppleve å få et trygt og godt skolemiljø igjen.

Delmål som beskriver tiltakene som settes inn og hvordan de skal følges opp:					
<i>Beskrivelse av utfordringen – beskrivelse av elevens opplevelse.</i>	<i>Det vi skal oppnå er:</i>	<i>Tiltak/ aktivitet vi setter inn er:</i>	<i>Ansvarlig for å følge opp tiltaket/ aktiviteten er:</i>	<i>Tiltaket/ aktiviteten iverksettes fra, og prøves ut til:</i>	<i>Tidspunkt for evaluering av tiltaket/ aktiviteten:</i>
Individnivå:					
Gruppe-/ klassenivå					
Skolenivå					
Andre tiltak – eks hjelp fra andre (PPT, helsesøster etc.)					

Slik vil skolen, sammen eleven, følge med på om tiltakene virker *

Slik vil skolen følge opp tiltakene sammen eleven:	Innhold / vurdering av:	Gjennomføres av:	Hypighet / tidspunkt for oppfølgingen:
(Eks: samtaler (daglig, ukentlig), observasjoner, undersøkelser, loggskrivning med mer)			

Slik vil skolen, sammen foreldre, følge med og gi informasjon om hvordan tiltakene virker*

Slik vil skolen følge opp tiltakene sammen foreldrene:	Innhold / vurdering av:	Gjennomføres av:	Hypighet / tidspunkt for oppfølgingen:
(Eks: fysiske/digitale møter/samtaler, skriftlig oppsummering / tilbakemelding med mer)			(Det er det viktig at foreldrene får uttale seg om hvor ofte og når dette skal skje.)

*Informasjon fra elev og foreldre vil kunne danne grunnlag for justering av eksisterende tiltak, eller behov for nye tiltak. Dersom dette skjer, vil ny plan utarbeides i samråd med elev og foreldre.

Planen er utarbeidet i samarbeid med eleven og gjennomgått med elev og foreldre:

Dato		Underskrift
	Elev:	
	Foreldre:	
	Rektor:	
	Kontaktlærer:	

Info til elev og foreldre – hva kan du gjøre dersom tiltakene ikke virker?

Dersom du/dere, etter at tiltakene har fått virket en stund, opplever at skolemiljøet ikke blir bedre eller at det skjer nye ting i saken – ta kontakt med skolen så snart som mulig slik at de kan justere eller legge inn nye tiltak i planen.

Dersom du/dere opplever at skolen ikke tar tilstrekkelig tak i problemet, kan du/dere si fra til skoleeier og/eller Statsforvalteren.

Slik kan du ta kontakt med skoleeier i Orkland:	Slik kan du ta kontakt med Statsforvalteren:
Solveig Melby (kommunalsjef oppvekst): solveig.melby@orkland.kommune.no Linda M Svanholm (rådgiver oppvekst) linda.svanholm@orkland.kommune.no	Felles nettside for varsling til Statsforvalteren: https://skjema.no/SF/mobbing?noprompt=true Statsforvalteren i Trøndelag: Besøksadresse: Prinsens gt. 1, Trondheim Telefon: 74 16 80 00

[Tilbake til søkesiden](#)

<kommunens logo>

Evaluering av tiltaksplan (aktivitetsplan) i skolemiljøsak

Det ble skrevet tiltaksplan for å sørge for at skolemiljøet igjen skulle bli trygt og godt skolemiljø. Vi vil nå å evaluere om tiltakene har virket slik som de var tenkt, og om skolemiljøet er trygt og godt igjen.

I evalueringen vil skolen ta utgangspunkt i elevens opplevelse av situasjonen nå, for å evaluere om tiltakene har hjulpet. Skolen vil også legge fram sin evaluering av effekten ut fra de observasjonene vi har gjort i perioden som tiltakene har virket. Dersom foreldre har informasjon som er viktig for evalueringen og som skolen ikke tidligere har fått informasjon om, oppfordrer vi dere til å ta opp dette i dette evalueringsmøtet.

Denne evalueringen gjelder for:

Elevers navn:	Skole:	Klasse:	Dato:

Det ble opprettet tiltaksplan fordi (elevens navn) ikke hadde et trygt og godt skolemiljø.
Kort beskrivelse av utfordringen i skolemiljøet: (Her beskriver dere en kort utfordringene eleven opplever i skolemiljøet)
Hvordan opplever eleven sin skolehverdag nå?
(Beskriv hvordan eleven er hørt og hva eleven har fortalt om sin situasjon. Dersom eleven har tanker om tiltak som ikke virker, bør endres eller tilføres – beskriv det her.)

Evaluering av tiltakene:

Tiltakene som ble satt inn var:	Har tiltaket løst problemet? Ja / Nei	Beskriv hvordan tiltaket har løst eller bidratt til å løse problemet	Hvis tiltaket ikke har løst problemet, beskriv om tiltaket skal videreføres, eller om nytt eller justert tiltak som skal settes inn.
Individnivå:			
Gruppe-/ klassenivå			
Skolenivå			
Andre tiltak – eks hjelp fra andre (PPT, helsesøster etc.)			

Aktuelle utfall:	Konklusjon og videre oppfølging:
Eleven opplever at skolemiljøet er trygt og godt. Skolens observasjoner samsvarer med elevens opplevelse.	Det utarbeides ikke ny tiltaksplan, men skolen sørger for å følge godt med på situasjonen. Skolen vil i det daglige, i strukturerte elevsamtaler og andre undersøkelser fortsette å følge med på situasjonen.
Eleven opplever at skolemiljøet er bedre nå enn tidligere, men at det fortsatt er noen problemer som gjør at skolemiljøet fortsatt ikke oppleves som trygt og godt.	Skolen utarbeider ny tiltaksplan som inneholder nye eller justerte tiltak som skal bidra til at skolemiljøet blir trygt og godt igjen. Skolen fortsetter med systematiske samtaler, observasjoner og undersøkelser, og vil så snart som mulig utarbeide ny tiltaksplan.
Eleven opplever ikke at skolemiljøet har blitt trygt og godt igjen.	Skolen utarbeider ny tiltaksplan. Vurderer hvilke tiltak som skal videreføres og hvilke nye tiltak som skal settes inn. Skolen fortsetter med systematiske samtaler, observasjoner og undersøkelser, og vil så snart som mulig utarbeide ny tiltaksplan.

Deltakere i møtet:	Underskrift
Elev:	
Foreldre:	
Rektor:	
Kontaktlærer:	
Andre:	

[Tilbake til søkesiden](#)

Informasjonsskriv til foreldre om skolemiljøarbeidet i Orklandsskolene

I Orkland kommune har vi nulltoleranse mot mobbing og krenkelser. Det betyr ikke at det ikke skjer mobbing og krenkelser mellom elever, men at vi er trygge på hvordan vi håndterer og følger opp situasjoner og meldinger om mobbing og krenkelser slik at elevene skal oppleve at skolemiljøet deres blir trygt og godt igjen.

Vi arbeider derfor for å oppfylle retten alle elever har til å ha et trygt og godt skolemiljø som fremmer helsen, trivselen og læringen deres. Det er elevenes egen opplevelse av hvordan de har det på skolen, som er avgjørende og som vi legger til grunn i dette arbeidet.

Dette innebærer for oss at:

Alle som jobber på skolen, skal følge med på at elevene har det bra. Hvis en voksen vet om – eller tror – at en elev blir mobbet, krenket, plaget, eller på andre måter ikke har det bra, skal hen alltid:

- gripe inn og stoppe krenkelsen med en gang, hvis det er mulig
- si ifra til rektor
- undersøke det som har skjedd

Rektor har ansvar for å lage en plan og sette inn tiltak for at eleven får det trygt og godt på skolen igjen. Rektor skal informere eleven og deg som forelder om hva som blir gjort, og du og barnet ditt har rett til å bli hørt. Dette kalles for skolens aktivitetsplikt. Skolen skal ta hensyn til barnets beste i alle vurderinger.

Hva kan dere gjøre dersom dere opplever at skolen ikke gjør nok for å stoppe krenkelsene?

Hvis du eller barnet ditt, etter å ha varslet skolen, mener at det ikke er gjort nok for å stoppe krenkelser, kan dere melde saken til skoleeier ved kommunalsjef oppvekst, eller Statsforvalteren i Trøndelag. Ved melding til Statsforvalteren er det slik at:

- saken må være tatt opp med rektor på skolen
- det må ha gått minst en uke fra du tok opp saken med rektor
- saken må gjelde skolemiljøet på den skolen eleven går på

[Her](#) kan du melde fra:

Hvis statsforvalteren mener at skolen ikke har gjort det de skal, kan de bestemme hva skolen skal gjøre for at eleven får et trygt og godt skolemiljø igjen. Statsforvalteren skal sette en frist for når tiltakene skal gjennomføres og følge opp saken. De kan også gi bøter hvis skolene ikke følger opp.

Informasjonen som vi har gitt her, finnes også på sørsamisk, nordsamisk, arabisk, engelsk, farsi, fransk, kurdisk, polsk, russisk, somali, tyrkisk, urdu og vietnamesisk. Klikk [her](#) for å få informasjon på andre språk.

Med vennlig hilsen

alle oss i skolene som arbeider for å skape trygge og gode skolehverdager

Meld mobbing!

Du kan melde fra om alt som gjør at du ikke opplever å ha det trygt og godt på skolen. Det kan være trakassering, diskriminering, mobbing, utestenging og andre ting som gjør at du mistrives.

1. Meld mobbing!

Har du sagt fra til noen på skolen din at du ikke har det trygt og godt der?

Ja

Nei

Jeg vil snakke med noen først

Kilder

Det er i stor grad Orkland kommunes læringsmiljøplan fra 2020, og materiell fra Udir sine nettsider som er grunnlag for innholdet i vedleggene og ressursene i denne vedleggsdelen til skolemiljøplanen. I tillegg har Bærum kommune delt sin skolemiljøplan og ressursbank med oss. Noen av skjemaene som ligger i vedleggsdelen er inspirert av deres ressurser.